NUMMER 52 DINSDAG 24 DECEMBER 1929 29ste JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.- 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

INHOUD: Hoofdvertegenwoordiging Oost-Indië. — Aan de Leden der Afdeeling Den Haag van „Oost en West". — Van den hak op den tak, door H. G. Heyting. — In Hoogere Sferen, door A. Bouman (slot). — Van Week tot Week. — Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt. — Persoverzicht uit de Indische Bladen: I. Uit de Europ. Pers. II. Uit de Inheemsche en Mal.-Chin. Pers. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afd.: I. Apeldoorn, II. Arnhem, III. Bergen op Zoom, IV. Breda, V. 's-Gravenhage, VI. Nijmegen. — Mededeelingen: I. Van het Hoofdbestuur, II. Van het Dagel. Bestuur, III. Van de Redactie, IV. Van het Inform.-Bur. — Mutatiestaat van 18 tot 23 Dec.

HOOFDVERTEGENWOORDIGER OOST-INDIE.

De heer Mr. K. Fauser, Landrechter te Soerabaia, treedt met ingang van 1 Januari 1930 af als Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging „Oost en West"; als zoodanig is benoemd de heer L. M. F. PLATE, oud-Ind. Hoofdambtenaar, te Malang.

Aan de Leden der afdeeling Den Haag van „Oost en West"

In het belang der administratie en ter vermijding van omslachtigheid wordt men beleefd verzocht de verschuldigde contributiegelden rechtstreeks te voldoen aan den Secretaris-Penningmeester der afdeeling, den Heer J. C. BAUDOIN, Jac.-Hopstraat 12, alhier, giro no. 135120, — en dus NIET aan het Algemeen Secretariaat.

Dr. JACOB MALLINCKRODT. †

Dezer dagen kwam een telegram binnen, dat te Madjene (Celebes) overleden was aan typhus Dr. Jacob Mallinckrodt.

Wel heeft de dood zich meester gemaakt van een veelbelovend mensch, die in zijn beste jaren is heengegaan.

Mallinckrodt wist zich, na zijne uitzending als bestuursambtenaar, al spoedig te onderscheiden. In de Zuider- en Oosterafd. van Borneo geplaatst, legde hij zich met groote toewijding toe op de kennis van land en volk; de Dajak was voor hem een voorwerp van ernstige beschouwing. Door zijn huwelijk met een Christin, Louise Djata, een dochter van een Dajakvorst, werd al spoedig, wat voor anderen een gesloten boek was, — de verschillende talen (dialecten?) der Dajakstammen in het Noord-Oosten, — voor dezen ijverigen bestuursman een openbaring. Aan hem hebben wij een reeks van beschouwingen over dat Dajakvolk te danken in al zijn verscheidenheid van stammen, stamgroepen enz. Al spoedig viel hij op een terrein, wat wij het adatrecht noemen en hier vertoonde hij zijn beste krachten. Van Vollenhoven moest getuigen, dat er suggestieve kracht van de opstellen van Mallinckrodt uitging. Voor hem was weggelegd het groote talent niet de dingen te aanschouwen alleen, maar ook te doorschouwen. Hand aan hand met menschen als Dr. Alb. Kruyt en Mr. van Ossenbruggen, werd de magische achtergrond de verklaring voor tal van tot nog toe onbegrepen verschijnselen. Dat hem dit wel eens parten speelde, wie begrijpt dat niet als ingewijde. In Nederland met verlof was hij aangewezen voor het volgen van de Indologische studiën; men zegt, dat voor de bekroning daarvan zijn proefschrift al in manuscript was meegebracht, wel een bewijs, welk een doelbewustheid bij dezen man aanwezig was. En toen dan zijn promotor Prof. Mr. C. van Vollenhoven hem op Donderdag 13 Juli 1928, des namiddags om 5 uur, in de Senaatskamer de bekroning van zijn werk in den vorm van het in twee flinke deelen verschenen proefschrift: het adatrecht van Borneo, kon prijzen, viel hem de hoogste eer, het cum laude, ten deel. Met weemoed moest zijn leermeester hem laten vertrekken naar de Oost, waar hem al dadelijk een eervolle loopbaan wachtte. Toegevoegd aan den Gouverneur van Celebes kreeg hij tot taak om de noodige onderzoekingen naar het adatrecht in te stellen. Het was een zware arbeid en dezer dagen schreef mij zijn buurman te Makassar, de heer Wajon, dat Dr. Mallinckrodt het zoo druk had, dat hij zijn trouwe vrouw, die hem ook in Borneo bijgestaan had in al zijn drukte en onderzoekingen, naar Madjene had geroepen om hem te helpen bij zijn taak.

Wat waren de verwachtingen over hem niet hoog gespannen en nu ligt hij ter neer; hij is voor goed weggegaan van ons.

Al de ernstige beoefenaars van het adatrecht van Nederlandsch-Indië zullen zijn verlies moeten betreuren. Te vroeg van ons heengegaan, zal hij stellig in onze nagedachtenis blijven en zijn werk zal ons een monument zijn.

Bergen op Zoom, 18 December 1929.

Mr. Drs. P. A. F. BLOM.

Van den hak op den tak.

Het Indische volkslied.

Indonesia Raja (de Indonesische eenheid), het z.g. volkslied der nationalisten heeft eenige deining in de pers veroorzaakt en naar het schijnt ook in bijeenkomsten, waar de nationalist meende dat de Europeaan daartegenover niet de juiste houding had aangenomen. Ook de Regeeringscirculaire ter zake aan de landsdienaren gericht, is zelfs in de Europeesche pers wel eens afgekeurd. O.i. heeft de Regeering het juiste standpunt ingenomen, door het lied, dat in 3 coupletten de eenheid van het Indonesische erfland bezingt, op lyrisch gestemde doch niet heftige wijze, op te vatten als een vereenigingslied, dus door dadelijk het merk van een volkslied, dat zeer zeker de nationalisten daarop hebben gedrukt, niet te erkennen. De Regeering wenscht dat alle landsdienaren — vermoedelijk zijn, en dan o.i. terecht, ook de inheemsche bedoeld — in openbare bijeenkomsten, hetzij ambtelijk hetzij als belangstellend tegenwoordig, de strikte neutraliteit in acht nemen, dus geen hulde bewijzen, evenmin geringschatting toonen. Doch minder gelukkig achten wij het dat een uitzondering gemaakt wordt voor besloten bijeenkomten, waaraan uitgenoodigden landsdienaren de vrijheid gelaten wordt om beleefdheidshalve met den gastheer op te staan wanneer het lied wordt ten gehoore gebracht. En zulks omdat in Indië — zooals bekend is — een landsdienaar nooit uitgenoodigd wordt anders dan om zijn hoedanigheid van ambtenaar of officier. Zelfs niet in ambtscostuum of uniform verschijnend, zou de eer, eventueel door hem bewezen aan het volkslied tot het politiek voordeel der nationalisten uitgebuit worden. O.i. zal een landsdienaar steeds vooraf kunnen beoordeelen of de bijeenkomst al dan niet nationalistisch wordt opgezet en zoo ja dan uiteraard voor de uitnoodiging moeten bedanken en bij twijfel daaromtrent haar moeten, en zeer wel kunnen, aannemen onder

het uitdrukkelijk beding dat hij zich ten opzichte van het bewuste lied van ieder huldeblijk zal onthouden. Wij weten niet of aan de inheemsche landsdienaren verzocht is op door hen te houden openbare bijeenkomsten de Indonesia Raja niet op het programma te brengen. O.i. ligt zulks in de gewenschte lijn.

De Indonesische vlag.

Het rood-witte vaandel al dan niet met den bantèngkop heeft aanstoot gegeven, melden eenige Indische dagbladen. Bedoeld is uiteraard aan Europeanen. Bestaat daarvoor wel gegronde aanleiding? Het negeeren door Europeanen van dergelijke vlag is gemakkelijker dan van de Indonesia Raja. In ons land bovendien ziet men herhaald vlaggetjes van vreemde landen op de fiets wapperen zonder dat het blijkbaar iemand hindert. De Europeesche politieman [1]) die plaats nam in een auto met een P.N.S.-vlag van een Indonesiër, die een rijbewijsexamen moest afleggen, heeft o.i. verkeerd gehandeld; hij had eenvoudig moeten weigeren dat examen af te nemen op die wijze.

Mogen landsdienaren lid zijn van politieke vereenigingen?

De gouverneur van West-Java heeft de kat de bel aangebonden door aan de politiedienaren te verbieden lid te zijn der Partai National Indonesia, wat gevolgd schijnt te zijn door een zelfde Regeeringsverbod aan het personeel van leger, vloot en politie in geheel Indië; terwijl het thans heet dat de Regeering overweegt om het lidmaatschap van alle politieke vereenigingen te verbieden. O.i. zou men thans moeilijk een wijzer besluit kunnen nemen, terwijl het aanbeveling zou verdienen om daarna te overwegen hetzelfde verbod uit te breiden tot alle landsdienaren, inheemschen en Europeanen.

Men kan zeer wel zijn stemrecht uitoefenen zonder lid te zijn eener politieke vereeniging, terwijl ieder onbevooroordeeld kenner der toestanden in Indië weet dat de landsdienaar, die behoorlijk zijn plicht doet, eenvoudig geen voldoenden tijd kan overhouden om geregeld politieke vergaderingen bij te wonen, laat staan na voorafgaande studie daarin een vooraanstaande positie in te nemen. Daargelaten nog de ongewenschte omstandigheid in menig opzicht, dat het zich bemoeien met de politieke vraagstukken van den dag allicht aanleiding geeft tot de openbaring van het verschil in politieke opvattingen tusschen ambtgenooten zoowel als tusschen chefs en ondergeschikten, dus mogelijk ook tot wrijving in dienstaangelegenheden, niet omdat men over de dienstzaak een andere meening heeft, maar omdat men in de politiek elkanders tegenstander is.

Het belang van Indië wordt niet gediend door den politieken arbeid van landsdienaren, wèl daarentegen door een behoorlijke ambtelijke plichtsbetrachting en het eene gaat bezwaarlijk met het andere samen.

Verkiezing of benoeming.

De bladen melden thans dat in den provincialen raad van Midden-Java van de 15 gekozen Inlandsche leden er 2 ambtenaren en 12 regent zijn, wat niet verwonderen kan omdat ook voor de regentschapsraden in hoofdzaak Inlandsche ambtenaren tot lid gekozen zijn. Zooals bekend is, was hetzelfde ongeveer het geval in West- en Oost-Java. Het kiesrecht brengt dus tot dusver nog niet veel terecht van de democratische bedoeling om aan het volk medezeggenschap te verleenen. Het volk blijkt nog niet die schenking op prijs te stellen. Dat geldt de inheemschen. En nu de Europeanen? Een oud-burgemeester van Semarang, thans directeur van een departement, dus niet de eerste de beste, gaf onlangs in overweging om de gemeenteraadsleden, die thans allen gekozen worden, deels door benoeming te verkrijgen en de gemeenteraden niet langer als kiescollege voor den Volksraad te bestemmen. Een volksraadlid, tevens voorzitter der decentralisatie-congressen, dus een vooraanstaand man, blijkt het daarmede ééns te zijn. Hij schrijft dat vele burgers, die als gemeenteraadslid nuttig werkzaam zouden kunnen zijn, bij geen partij zijn aangesloten, dus geen candidaat kunnen zijn, zoodat benoeming het eenige middel zou wezen om hen voor een zetel te winnen. De meeste verkozen gmeenteraadsleden zijn niet speciaal deskundig op een bepaald gebied van het gemeentelijk werk, omdat de partijen er op bedacht zijn zooveel mogelijk zetels in den gemeenteraad en daardoor tevens in den Volksraad te verkrijgen, zoodat op den voorgrond gebracht worden geen deskundigen, doch politiek bijgewerkte personen.

Het kiesrecht in Indië voldoet dus blijkbaar nog weinig.

H. G. HEYTING.

[1]) Zie de Ind. Gids van December 1929, blz. 1344.

In Hoogere Sferen,

door

A. BOUMAN.

(Slot).

Op dezen tocht volgden eenige regendagen.

Van Zwieten kwam dan met zijn bussen en trommels in de eetkamer of het prieel om zijn materiaal te sorteeren, te noteeren en in een pers te klemmen.

Tusschen hem en Jo werd de sympathie dagelijks grooter. Haar frissche, jonge blonde schoonheid trok hem sterk aan. In enkele weken had hij haar zien opbloeien tot een mooie, lieflijke bloem. Hij vergeleek haar met een roos uit het Noorden, die was gaan opleven en schitteren in de zuivere berglucht.

Niets wist hij verder van haar af, dan dat ze pure, blauwe oogen had, klaar en oprecht en een hart, dat snakte naar warmte....

Van den eersten dag af had hij gevoeld, dat hij graag in haar nabijheid was en haar oogen hadden hem open en eerlijk haar sympathie verteld.

Jo zag in hem een wonder.

Zoo heel veel had, door een enkele opmerking van hem, waarde voor haar gekregen.

Alles om haar heen was gaan leven en zijzelf voelde zich als in een wereld zoo schoon en zoo heerlijk.

Als hij met zijn werk klaar was, kwam hij dikwijls bij haar aan het open raam zitten. Ze keken dan neer op de verre, wazige heuvelkammen en vlakten, waarover zon en schaduw heen gleden. Nu eens werd een helling fel belicht, om straks weer in een doffen toon te geraken.

Eindeloos waren de afwisselende effecten door dit spel van licht en schaduw op het wijde landschap getooverd.

Van Zwieten, onder den indruk, riep eens uit: „Wat zoeken we in steden?! Hier is het ware, mooie leven, hier buiten in de Natuur...

„Wij gaan naar schouwburgen... maar daar krijgen we slechts te zien het spel van menschen, anderer gedachten en emoties weergevend... Hièr zien we een spel, dat onvergelijkelijk is: een spel van Goden: van Lucht, Aarde en Zon!

„Wat zijn daarbij vergeleken de emoties van zielige, kleine menschenkinderen"...

Op een middag zagen zij zware donderwolken om den Lompo Batang aanbollen en zich daar verzamelen.

Eerbiedig stil wachtten de bergen en dalen, de boomen en vogels op wat in hoogere regionen zou gaan gebeuren.

Plots doorkliefde een felle bliksemstraal de loodgrijze lucht. Een ratelende donderslag volgde onmiddellijk.

En nu barstte een orkaan los met stormvlagen, regen, bliksem en donder.

Jo voelde zich te midden van dat geweld in het geheel niet angstig en keek met gespannen aandacht naar dit grootsche gebeuren.

Dan sprak Van Zwieten opeens heftig:

„Hoor je de wilde, goddelijke stem van de Natuur? Ze barst uit, onstuimig, ongebreideld... Kijk, hoe regen en wind alles neerslaan. Buigen moeten de boomen, de planten, de bloemen... Maar straks is haar woede bekoeld. Dan trekken de wolken weg en de zon komt door. Bleekjes eerst, maar dan hartelijk en warm als een kus zendt ze haar stralen uit over het geslagen, neergebogen groen, dat zich plots getooid ziet met een kleed van flonkerende edelsteenen en dat zich dan langzaam opricht,... om dan te lâchen, te stralen en zich te verwonderen, dat het nog bestaat en... dat de wereld zoo intens mooi is..."

Jo voelde geheel mee met hetgeen zijn diepe stem, buigzaam en vol emotie sprak...

Wat leek de wereld, waarin ze lang geleefd had, vèr en leeg... Makasser, daar beneden in een waas gehuld, was als het ijle niets... Haar leven daar leek haar een droom... Henry... zijn beeld kon ze zich niet meer te binnen roepen...

Toen het weder weer helder en schoon was, rees de vraag, of het niet mogelijk zou zijn een tocht te maken naar den Lompo Batang.

Mayer vertelde, dat de hoogste top, de Bawa Karaëng, in één dag te bereiken was. Men zou dan een nacht boven, bij den triangulatiepaal, moeten overblijven.

Bezorgd vroeg Van Zwieten, of de onderneming voor dames niet al te moeilijk zou wezen, doch Mayer zei, dat zijn vrouw met hem tot aan „'t scheermes" was geklauterd en dat ze van den tocht genoten hadden. Allen stelden zich veel voor van de bergbeklimming en zoo werd besloten over twee dagen te gaan, als het goed weer bleef.

De zon scheen helder en geen regenwolk was te zien op de dagen, die volgden, zoodat het gezelschap het druk had met besprekingen en beraadslagingen, 't inpakken van dekens en mondvoorraad.

Eerst als de zon daalde en het stille kleurenspel begon van opbloeien en langzaam vervagen, kwam de rust en zat men bijeen in zwijgende aanschouwing.

Het morgenrood kleurde nog slechts flauwtjes den nachtzwarten hemel, toen Mayer opstommelde.

Hij zette „Des Millions d'Arlequin" op de gramophone en begon met zijn toebereidselen voor den tocht.

Rillend van kou kwam de een na den ander in de huiskamer, waar een kop warme koffie hen wat op temperatuur bracht.

Het was dan ook flink frisch, de thermometer wees 14 gr. C. [14])

De paarden stonden buiten gezadeld te wachten, terwijl de koelies reeds een uur eerder waren vertrokken met de bagage.

Welgemoed steeg men op en in een luchtig galopje ging het door de lichte duisternis voort.

De zacht-getinte hemel kleurde zich feller en warmer en de heuvels rezen òp uit de vage schemering.

Dichte nevels vulden de dalen, maar de morgenwind verjilde ze, en als teere, zwevende gestalten trokken ze zachtkens weg over de zich met de heerlijkste kleuren tooiende bergtoppen.

Langs aardappelvelden en kleine hutjes reed men verder, steeds sterk stijgend. Het luchtige galopje was dan ook overgegaan in stap, hetgeen den ruiters niet onwelkom was, want nu konden ze rustig genieten van het uitzicht en den schitterenden dien de zon op de bergkammen tooverde.

Zwijgend reed men verder tot bij Lembaya; de paarden moesten worden afgegeven aan de daar wachtende bedienden.

Een hartig ontbijt op het van dauw nog fonkelende gras, wachtte hier. Dit gaf allen moed en kracht voor den zwaren klim, die straks zou beginnen. De hemel was nu blauw en klaar en ver beneden zag men het hotelletje.

Jo gevoelde zich wonderwel en zag de wereld meer en meer onder zich vervagen......

De helling was niet zoo heel steil en het gemurmel van beekjes vervulde de lucht.

Dartel en lustig, door de opwekkende, frissche atmosfeer, zong een der heeren een vroolijk schoolliedje, waarmee allen instemden.

Toen men echter aan een oud bosch kwam van eerwaardige boomen met groenig-grijs baardmos begroeid, verstomden de stemmen ras. Het pad ging opeens steil omhoog en was niet meer gemakkelijk. Boomwortels en groote steenen versperden den weg en een zware, vochtige boschlucht steeg op uit den met afgevallen bladeren bedekten grond.

De drie dames, in haar gemakkelijke rijpakjes, hielden zich kranig, en klauterden, nu en dan door een helpende hand gesteund, welgemoed verder.

[14]) 14° C. = 53° F.

Langzamerhand werden de boomen kleiner. Hier en daar stonden enkele boompjes vol helder-witte bloempjes te pralen in de koesterende zon. Maar het pad werd steeds moeilijker. De boomwortels vormden vaak heele barières, terwijl links en rechts diepe afgronden gaapten.

Slechts heel langzaam vorderde men.

De dragers, die telkens uitrustten onder hun last, kwam men achterop en voetje voor voetje ging het verder.

Een touw verbond de zes bergbeklimmers.

Mayer liep vooraan, en Van Zwieten, achter Jo, sloot de rij. Hij liep echter meer naast dan achter haar, haar helpend waar hij kon.

Opeens zag men den top, het doel van den tocht, vlak boven zich.

„Hoera, we zijn er haast!" riep een der dames, maar Mayer waarschuwde, dat men niet te vroeg moest juichen, want het zou nog wel een uur duren, vóór men er was en dit laatste brok zou heel wat van hun krachten vergen!

Daarom werd een korte rust genomen op een steenige helling. Een ijle nevel trok hier tegen op en langzaam benam hij hun vrijwel alle uitzicht. Toen allen weer op adem waren, ging het verder omhoog.

Men kwam nu bij een flauwglooiende vlakte, hier en daar met plassen bedekt en bewassen met dwergachtige boomen.

De steenachtige bodem was begroeid met de Indische edelweiss, de bladeren en takjes zag zilverig wit.

Even hield men hier halt om zich te tooien met de aardige takjes. Daarna beklom men een steile, met rotsblokken bezaaide helling, die tot een peilloozen afgrond aan hun voeten gaapte.

Slechts een smalle bergrug, „het scheermes", leidde van hier naar den top!

Van Zwieten protesteerde er tegen, dat de dames verder zouden gaan. Eerlijk gezegd, durfden deze het ook geheel niet aan.

Slechts Mayer en Van Zwieten zouden den verderen tocht wagen naar den Bawa Karaeng.

Jo had den laatste willen zeggen: „Blijf hier," maar toen ze hem daar zoo sterk en kloek zag staan, voelde ze dat het voor hem geen waagstuk kon zijn.

Het touw werd losgeknoopt en geheel vrij van elkaar vingen zij den tocht aan.

Mevrouw Mayer en Jo keken het tweetal vol spanning na . . .

Nu eens moest het over steenen heen klauteren, dan weer ging het op handen en voeten verder . . . Van Zwieten bewoog zich gemakkelijker en hij moest telkens wachten op den wat zwaarder gebouwden Mayer.

De vlagen ijle nevel verborgen de waaghalzen telkens voor het oog. Toen het weer even helder was, zag Jo ze boven op den top . . . Ze hield den adem in, toen zij ze op die duizelingwekkende hoogte rustig zag rondloopen.

Toen ze eindelijk weer den terugweg ondernamen, zuchtte ze van verlichting.

Van Zwieten stapte lenig en zeker over de steenblokken alsof geen afgrond hem aan beide zijden aangrijnsde.

Jo's hart klopte haar in de keel van spanning en trots . . .

Hij was niet angstig of zenuwachtig, heerlijk vrij bewoog hij zich en nu en dan ving ze zijn lachenden blik op . . .

Impulsief stak ze hem haar hand toe, toen hij den laatsten stap had gedaan en veilig bij haar stond. Warm en krachtig was zijn greep om haar ijskoude handjes.

Ze hadden daar boven potscherven aangetroffen, vertelde hij, die er op duidden, dat daar menschen hadden gewoond. Hoe die het daar hadden uitgehouden, was hun een raadsel, want het was daar op den top vinnig koud.

Op de helling, waar het gezelschap zich bevond, was het intusschen ook ontzettend koud geworden. De zon had haar kracht verloren en een ijzige wind viel van de toppen van den Lompo Batang neer.

Haastig hapte men in de meegebrachte boterhammen en daarna ging het over de door den mist glibberig geworden steenen en rotsblokken voorzichtig bergafwaarts. Op de glooiende vlakte met „edelweiss" begroeid, zou men kampeeren. De koelies hadden er een loofhut opgericht van de knoestige stammen der bergboompjes.

Ieder zocht een werkje.

Van Zwieten groef een ligkuil voor de dames en Jo verzamelde „edelweiss", die als matras moest dienen.

Mayer en zijn vrouw zouden zorgen voor den inwendigen mensch, terwijl de beide overige tochtgenooten het „heerenlogies" klaar maakten.

De koelies waren water gaan halen en zoo hadden allen het druk.

Toen de mist zwaar en donker werd, schaarden ze zich rillend en hongerig om het vuur, dat Mayer had aangelegd en waarbij hij aardappels in de heete as zat te poffen. Met verkleumde vingers werden die geschild en in boter gewenteld. Ieder zat met een bordje op de knieën, waarop een kluitje boter lag, zijn portie aardappels klaar te maken. Dit maaltje smaakte buitengewoon lekker.

Mevrouw Mayer keek dan ook wat teleurgesteld toen van haar zorgvuldig bereid potje hutspot minder werd gegeten dan ze verwacht had.

Kou en vermoeienis dreven allen reeds vroeg naar hun slaapplaats.

Jo vleide zich neer in het nestje van „edelweiss", dat Van Zwieten met warme dekens voor haar had belegd. Maar hoewel ze heel moe was, wilde de slaap niet komen. De gedachten holden haar door haar hoofd. Als ze de oogen sloot, zag ze het krachtige, gebruinde gelaat van Van Zwieten voor zich. Zijn diepe, warme stem klonk haar nog steeds in de ooren en ze voelde zijn forschen greep om haar pols bij gevaar. Ze had zijn kracht en moed in haarzelf voelen overgaan, als hij haar bij de hand langs den afgrond leidde . . .

Hij was zoo oer-flink, zoo stoer, hij was zoo'n pracht Natuurmensch. Hij had haar binnengeleid in een wereld, zóó grootsch, zóó ontzaglijk mooi, zoo vol schoons.

Het kleine menschen bestaan telde hier niet meer, de Natuur heerschte hier met haar enorme macht. Voor kleine menschen zorgen was hier geen plaats.

Jo kwam boven dat alles te staan, opgaand in een onmetelijke, onbeschrijfelijke schoonheid . . .

Dan zag ze weer het licht- en schaduwspel over het wijde bergland, den woedenden orkaan . . . en steeds klonken zijn woorden in haar na . . . .

Eindelijk sliep ze in.

Met een vreemde gewaarwording opende ze de oogen.

Instinctief richtte ze zich op en kroop haar leger uit.

In den flauwen schemer ontwaarde ze om zich heen een zacht-getinte, ijle zee . . . Het was haar of ze niet meer op aarde was . . . De gansche wereld was verdwenen . . .

Wankelend deed ze eenige stappen in het onbestemde en struikelde. Van achter een steenbrok rezen toen plotseling de breede, kloeke schouders op van Van Zwieten, die daar al lang gezeten had, en vóór ze wist, wat er gebeurde, had hij haar opgetild en op een rots gezet . . .

Verwezen keek ze hem aan . . .

Toen stamelde ze:

„Waar is de wereld? De gewone-menschen-wereld? . . ."

En in haar kreet het: „Waar is Nansje . . . en die arme Henry . . . ?"

Het was of ze van haar waren weggerukt. Haar moeder-instinct ontwaakte nu en riep om haar kind en om den vader van haar kind . . .

Tranen welden in haar oogen en stil zat ze daar, turend naar de zee van dons, die om haar golfde en deinde en waaruit slechts staken de twee andere hooge toppen van den Lompo Batang . . . Sterker werd de blos, die over de lichte massa lag en hier en daar boorden zich bundels gouden stralen door het wijde wolkenbed heen . . .

Van Zwieten zat naast haar. Langzamerhand voelde ze weer rust en kracht van hem uitgaan . . .

Toen legde ze zacht haar klein handje op zijn sterken, bruinen knuist en fluisterde:

„We moeten terug naar onze eigen wereld . . . Banden en plichten, stèrker en grooter dan we dachten, trekken ons daarheen terug . . . Het is hier boven zoo hééI mooi geweest voor mij sedert je komst . . . . en ik ben je innig dankbaar voor wat je me gegeven hebt . . .

Je hebt me beter gemaakt en sterker . . . Mijn wereld zal nu ook mooi en rijk zijn."

Lang bleef het stil. Toen stond hij op, vatte vast haar beide handen in zijn krachtigen greep en keek haar recht in de oogen. Slechts even trilde zijn gevoelige mond, toen hij zei:

„'t Is goed, dat je terug wilt naar je eigen wereld met haar banden en plichten . . . De Goddelijke Natuur heeft gesproken en getoond, wàt het goede is . . .

Laat ons luisteren naar haar stem, als last en zorg te zwaar worden . . . Zij heeft oogenblikken geschonken, waarop het menschen-bestaan klein en draagbaar leek . . . zij zal ons ook over teleurstelling heen heffen . . ."

Toen liet hij haar handjes los, die slap neervielen in haar schoot en zei met een hartelijken klank in zijn stem:

„En . . . zou een kopje warme koffie je geen goed doen? Ik ga er voor zorgen . . ."

Feller en sterker werden de gulden stralenbundels, die de zee doorboorden . . . Ze verloren zich in de wijde lucht als purpere strepen tusschen het ijle blauw.

De zon dook plotseling op, als een vurig oog boven het wolkendek uitkijkend . . .

Toen scheurde zachtkens het dichte kleed en werd tusschen de verijlende flarden de aarde zichtbaar.

Djenopónto, 1926.
Kalabahi, 1929.

Van Week tot Week.

Dinsdag 17 tot Maandag 23 December.

Dr. J. Mallinckrodt, controleur B.B., belast met het onderzoek naar het adatrecht en het toezicht op de inheemsche rechtspraak, is op 32-jarigen leeftijd te Madjene aan typhus overleden. Wat dit verlies, ook voor de wetenschap beteekent, daarvan getuigt reeds het proefschrift, over het adatrecht in Borneo, waarop deze jonge geleerde promoveerde en dat een standaardwerk bleek te zijn.

Als opvolger van den hr. W. C. v. d. Meulen is, op aandringen van Prof. Treub, tot voorzitter van den Ondernemersbond in Ned.-Indië gekozen de hr. Ir. W. F. Staargaardt, Hfd.-Inspr. der Staatsspoor- en Tramwegen. Ad interim had de secrs. van den Ondernemersraad, de hr. G. J. W. Putman Cramer, de functie van wd. voorzitter bekleed. De benoeming van den hr. Staargaardt was aanleiding voor het Suikersyndicaat en voor de Beniso om respectievelijk uit den Ondernemersbond en den Ondernemersraad te treden. Hierdoor staan thans twee der grootste Indische cultuurbedrijven, de tabak en de suiker, buiten het federatief verband van Indische bedrijfsvereenigingen.

Te Magelang is onder groote belangstelling het 50-jarig bestaan gevierd van de Opleidingsschool voor Inlandsche Ambtenaren (O.S.V.I.A.).

Voor het hoofdbestuur der Indische Katholieke Partij zijn candidaat gesteld de heeren J. A. Monod de Froideville, G. Pastor en Mr. H. J. G. Morshuis, resp. als voorzitter, ondervoorzitter en tweede secretaris.

Naar verluidt is overeengekomen dat de subsidie van het gouvernement aan de Kon. Ned.-Ind.

Luchtvaart Mij. over 1923 zal bedragen f 200.000 en over 1929 ten hoogste f 1.000.000.

De bekende ex-stakingsleider Soerjopranoto heeft vergunning gekregen om op Sumatra's Westkust propaganda te maken voor den Opiumregiebond, mits hij zich onthoudt van politieke propaganda. Men wil weten dat de hr. S. de subtiele restrictie dankbaar heeft aanvaard.

In het Engelsche Lagerhuis heeft Minister Wedgwood Benn medegedeeld, dat de Nederlandsche regeering de Engelsche had verzocht in Britsch-Indië faciliteiten te verleenen voor proefvluchten, die beogen een geregelden dienst voor te bereiden.

De regeering van Indië had faciliteiten voor proefvluchten gedurende 1929 toegezegd, maar verklaard tot haar leedwezen niet in staat te zijn het gebruik van de Indische luchtroute toe te staan voor een geregelden dienst vóór de noodige organisatie van landingsterreinen voltooid was. De kwestie werd in vollen omvang aan de Nederlandsche regeering uiteengezet.

De minister voegde hieraan toe, dat Henderson, de min. v. buitenl. zaken, zoo juist het verzoek van den Nederl. gezant heeft ontvangen om faciliteiten voor verdere proefvluchten in 1930 te verleenen.

Voor dit verzoek is raadpleging van de regeering van Indië noodig en deze zal met bekwamen spoed geschieden.

Men mag aannemen dat „de organisatie der landingsterreinen" in Ned. O.-Indië, ter doortrekking der luchtlijn Britsch-Indië naar Australië, in deze kwestie eveneens een belangrijke rol speelt.

Te Soesterberg is voor de militaire autoriteiten op luchtvaartgebied een zeer geslaagde demonstratie gehouden met een nieuw Pander-vliegtuig. De h.h. Pander en Slot, constructeur, waren mede aanwezig.

De hr. Sir Henry Deterding is van zijn Amerikaansche reis teruggekeerd. Te Chicago heeft hij, naar het schijnt, op het olie-congres zulke duidelijke taal gesproken, dat men het van Amerikaansche zijde beter achtte niet van zakelijke repliek te dienen.

De Parijsche correspondent van de „N.R.Ct." meldt een bericht uit de Chicago Tribune, volgens hetwelk het Amerikaansch personeel van de Standard Oil van Indiana op Aruba (voor den bouw van reservoirs, raffinaderijen en den aanleg van havens) de bescherming van Washington gevraagd zou hebben, tegen maatregelen van de Nederlandsche overheid.

Ook al zou hier geen reden zijn voor directe bezorgdheid, toch teekent dit bericht weder scherp tot welk een hoogst belangrijke, veel tact en vastberadenheid eischende post als die van Gouverneur van Curaçao is uitgegroeid door het snelle verloop der gebeurtenissen in onze West. Noodkreten van Uitlanders, hoezeer ook gefingeerd, waren steeds doeltreffende voorwendsels voor grootmachten om, op den hun passenden tijd, ten koste van den zwakken Staat „te hulp" te snellen.

De collectief afgetreden leden van den Bataviaschen Gemeenteraad zijn allen, bij enkele candidaatstelling, herkozen, hetgeen als het voorspel der definitieve afwikkeling van het conflict beschouwd mag worden.

Als gevolg van het overleg tusschen het Kantoor van den Arbeid en de particuliere belanghebbenden zullen zes academisch onderlegde jongelieden opgeleid worden voor de arbeidsinspectie, door eerst 9 maanden als assistent in de cultures op Java te werk te worden gesteld, daarna 6 maanden op het kantoor v. d. arbeid te Weltevreden, vervolgens 9 maanden in de cultures op de Buitenbezittingen om daarna nog een half jaar als adjudanten aan de inspecteurs te worden toegevoegd.

Te hopen is... dat zij na deze twee en een half jarige voorbereiding nog ter beschikking van het K. v. d. A. zullen zijn gebleven.

Naar verluidt werd in verschillende streken ter Sumatra's Oostkust een politiek getinte actie waargenomen, welke tot uitdrukking komt in een levendigen handel in djimats. In het Bindjei'sche (Langkat) is een djimatverkooper en op de onderneming Tandjong Bringin werden er twee gearresteerd. De zaak is in verder onderzoek.

Bij de verkiezingen voor den gemeenteraad van Soerabaja leden de candidaten der Vaderlandsche Club de nederlaag tegen die van de vereenigde partijen, het Ind.-Europ. Verb., de Ind. Kath. Partij en de Christ.-Ethische Partij.

De Duitsche radio-telefoondienst heeft voorgesteld een internationalen telefoondienst met Java op 23 December a.s. te openen, waartoe de telefoondienst in Indië zich principieel bereid verklaarde; deze achtte echter nadere besprekingen noodzakelijk. Het tarief zou bedragen 168 gouden francs voor den tijd van 3 minuten voor alle plaatsen op Java en in Duitschland.

De S.S. en de K.P.M. (mede voor Singapore en Saigon) hebben zich verzekerd van de geheele steenkoolproductie der Gouvernementsmijnen.

De stroom van Chineesche immigranten, waarop wij de vorige week reeds de aandacht vestigden, wordt blijkens de berichten steeds grooter.

Aan de Suikerconferentie welke op 8 Januari a.s. te Brussel gehouden wordt, zal de V.I.S.P. niet deelnemen.

Uitgaande van het Comité voor Indische lezingen en leergangen zal in de groote gehoorzaal van het Kol. Inst. te A'dam op 27 en 28 December a.s. de 10 Kol. vacantie-cursus voor geografen worden gehouden respectievelijk door Prof. Dr. H. A. Brouwer, met een voordracht over „Een tocht door Celebes" en door Prof. Dr. C. C. Berg, over „Inlandsche letterkunde voorheen en thans".

Zaterdag, 21 December, is te water gelaten het nieuwste mailschip der Mij. „Nederland", de „Marnix van St. Aldegonde", groot 19.500 ton.

*) Hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de „N.R.Ct.".

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

Roodgekleurde Djambi-batiks *)

door

B. M. GOSLINGS.

Sedert wij in Januari 1928 in het tijdschrift „Ned.-Indië, Oud en Nieuw" bekendheid gaven aan het vroeger in het geheel niet vermoede bestaan eener batikkunst in Doesoen Tengah ter hoofdplaats Djambi, waarover voor het eerst in 1921 door den Heer Tassilo Adam tijdens een daar gehouden ethnografisch onderzoek ten behoeve van het voormalige Encyclopaedisch Bureau in Ned.-Indië een deugdelijk rapport werd uitgebracht, dat echter door omstandigheden toen niet tot openbaarheid is gekomen [1]), zijn de in die doesoen bewerkte batiks wegens hun bijzondere schoonheid steeds meer de aandacht gaan trekken.

Dit geldt de daar thans vervaardigde slèndangs, saroengs en hoofddoeken in van de Javaansche batiks afwijkende patronen en in een zeer uitzonderlijk geheel van kleuren, n.l. een uitgespaard lichtgeel, dat sogabruin geaderd is, voor het patroon in het middenveld op een diepblauwen ondergrond, waarop het zich als dof goudgetint voordoet, hetgeen bovenal aan die doeken een zoo fraai cachet verleent.

In een tweede artikel in genoemd tijdschrift, waarvan onlangs het slotgedeelte is verschenen en waarin o.a. werd opgenomen het rapport, dd. 12 Juni 1928, van den Controleur te Djambi, den Heer van der Kam, opgemaakt op last van den Resident Ezerman, aan wien — onder toezending van een overdruk van ons eerste artikel — verzocht was nadere gegevens omtrent het batikken in Doesoen Tengah te willen verstrekken, gaven wij aan hoe, kort na de verschijning van dit eerste artikel, door den Heer *J. C. A. Metzer* aan Mevrouw van Beresteyn-Tromp, als Presidente van Boeatan, een drietal batiks waren vertoond, die hij eenige jaren geleden van zijn schoonzuster als echte, oude Djambibatiks ten geschenke had gekregen, batiks, die kort daarop, dus lang nog vóórdat het rapport van den Heer van der Kam werd ontvangen, ook aan ons getoond zijn en waarin nu het patroon voor een groot gedeelte in *rood* bewerkt was [2]).

Mevr. v. Beresteyn heeft toen in het Kol. Weekblad, No. 22 van 31 Mei 1928, aan die doeken een artikel gewijd, waarin ze beschreven en afgebeeld zijn, terwijl zij de goedheid had ons daarna van de origineele foto's een afdruk toe te zenden.

In ons vorengenoemd tweede artikel gaven wij nu echter aan, dat in het rapport van den Heer van der Kam, hetwelk ons in October 1928 in handen kwam, de zinsnede voorkomt: „Op een eigenaardige bijzonderheid worde hier al dadelijk gewezen; men heeft n.l. geen kans gezien om op de doeken de op Java zoo bekende *roode* kleur aan te brengen, enz." en hoe dit ons in de *noodzakelijkheid* heeft gebracht om na te gaan, òf dan de doeken van den Heer M. werkelijk wel in Doesoen Tengah bewerkt, dan wel in vroegeren tijd aldaar ingevoerd waren.

Wij wezen er daarbij nog op, dat aan het *slot* van het in 1921 door den Heer Tassilo Adam ingediende rapport de zin staat (zonder meer): „Vroeger werden (in Doesoen Tengah) kains gebatikt gedeeltelijk rood, gedeeltelijk blauwzwart" en hoe wij bij lezing daarvan in 1927 geen weg er mede wisten.

Hij zeide ons toen echter in D. T. vernomen te hebben, dat men er *niet meer in staat was*, om die roode kleur aan te brengen, de kennis van de wijze, waarop men die vroeger aanbracht, dus teloor was gegaan, een uitspraak der zegslieden van den Heer A., die ons wegens het vreemde ervan echter te onzeker voorkwam om toen te berde te worden gebracht, maar welke nu tegenover die van den Heer van der Kam uitgewogen moest worden.

Wij hebben zoo alle mogelijkheden van herkomst der doeken in rood van den heer M. *moeten* nagaan, al hebben wij ons niet verheeld, dat de opdracht, die wij ons daarmede stelden, er een van zeer netelige aard was.

En dit te meer, waar, zooals wij aangaven, die doeken ons bij het schrijven van genoemd artikel niet meer voor nader onderzoek ter beschikking hebben gestaan, zoodat wij *alleen* waren aangewezen op de beschrijvingen er van door Mevr. v. Beresteyn en op de van haar verkregen foto's.

Daar wij uit een vroegere correspondentie met den heer Metzer wisten, dat hij, op ons verzoek, reeds een paar maanden tevoren aan zijn schoonzuster in Indië nadere gegevens omtrent die doeken had gevraagd, speciaal om te weten te komen in wèlk jaar zij ze verkreeg, of het werkelijk al oude doeken waren en of ze ook niet van Palèmbang herkomstig konden zijn, vroegen wij hem n.l., na ontvangst der gegevens van den Resident van Djambi en onder mededeeling, dat wij daarover een publicatie in het licht wilden geven, om ons alsnog de gevraagde inlichtingen te willen verschaffen.

Wij ontvingen op den brief echter geen antwoord [3]) en konden daardoor ook niet overgaan tot een verzoek om toezending der bewuste batiks voor nader onderzoek.

Hoe moeilijk en inspannend onze taak dientengevolge ook geworden is, zoo hebben wij daarbij steun gevonden in de overweging, dat anderen door kennisneming van onze beschouwingen wellicht in de gelegenheid zouden komen om de zekerheid van het weten te brengen, die zich aan ons niet had mogen voordoen, en om zoo, nu dit nog mogelijk geacht mocht worden, te voorkomen, dat de onderhavige kwestie tot een vrijwel onoplosbaar raadsel zou worden.

Bij ons onderzoek wat voor soort van doeken de roodgekleurde batiks van den heer M. wel konden zijn, voor de bijzonderheden waarvan wij naar ons vorengenoemd artikel moeten verwijzen, kwamen wij allereerst tot de uitspraak, dat het o.i. op grond van door Mevr. v. Beresteyn opgemerkte eigenaardigheden en wegens den bijzonderen stijl, waarin ze versierd zijn, geen van Java herkomstige batiks konden wezen, en verder, dat het mogelijk Voor-Indische doeken konden zijn, te eenigertijd in Djambi geïmporteerd, maar dan van een bijzonder soort *tweezijdig* [4]) gebatikte doeken, zooals die naar opgaven in Rouffaer's werk over het batikken in eenige industriecentra van Zuid-Dekhan wel werden en mogelijk nog worden vervaardigd, doeken, waarvan ons overigens niet bekend is of ze ook nog nader beschreven en afgebeeld zijn, al zou dat voor ons Indië zeker van belang zijn.

De kwestie, of de batiks van den heer M. ook

*) In de veronderstelling, dat de lezers van Het Koloniaal Weekblad, evenals wij, veel belang stellen in de onlangs aan het licht gekomen „Djambi-batiks", ruimden wij gaarne aan een deskundige als den heer Goslings hier een plaatsje in, ter aanvulling der laatste gegevens daaromtrent. — Red.

[1]) Zie voor de bijzonderheden daarvan ons artikel: „Een batik van Djambi", in „Nederl.-Indië O. en N.", 12en jaarg. 1927-'28, blz. 278 e.v.

[2]) Zie terzake dat artikel, getiteld: „Het batikken in het gebied der hoofdplaats Djambi", Afl. 5, 6 en 7, 14en jaarg. 1929-'30, in het bijzonder Afl. 6.

[3]) Zie daarover nog het hieronder volgende.

[4]) In den regel zijn de gebatikte of deels gebatikte doeken in Voor-Indië alleen éénzijdig bewerkt.

TER OVERNAME GEVRAAGD

de jaargangen 1 t.m. 8 v. h. maandblad **Nederlandsch Indië Oud en Nieuw** in goeden staat zijnde

Brieven met prijsopgave te richten aan de Redactie van „Nederlandsch Indië Oud en Nieuw", Nobelstraat no. 20, Den Haag.

Palèmbangdoeken konden zijn, lieten wij in het middelen bij de bestaande onzekerheid, of daar wel ooit een in zekeren zin eigen batikkunst heeft bestaan, al roerden wij in ander verband in het slotgedeelte van ons artikel dat onderwerp wel aan.

Ten slotte hebben wij de mogelijkheid van een herkomst der bewuste batiks uit Doesoeen Tengah zelf zoo goed als uitgesloten geacht. Wij grondden die meening op de positieve mededeelingen van den Heer van der Kam, dat men er daar niet in geslaagd was om rood in de doeken aan te brengen, terwijl het ons daarentegen vrijwel ondenkbaar is voorgekomen dat, waar men jaren lang reeds een roodverving aanbracht, de bedrevenheid daarin opeens te loor zou zijn gegaan. Bovendien hebben wij een gemis aan vaardigheid daarin geheel in overeenstemming geacht met alles, wat in het rapport van den Heer van der Kam voorkomt over de wijze van het ontstaan der batikkunst in Doesoen Tengah en over den betrekkelijk nog maar korten tijd van haar bestaan, alsmede met het door ons aangegeven feit, dat het geheele batikprocédé er tegenwoordig zeer eenvoudig is.

Ten zeerste werden wij dan ook verrast door den inhoud van een onlangs van Mevr. v. Beresteyn ontvangen brief, in het kort hierop neerkomende, dat de doeken met rood erin van den Heer Metzer toch wel degelijk in Djambi vervaardigd zijn. Zij deelde ons n.l. mede weder den Heer en Mevr. Metzer en nu ook diens schoonzuster, Mevr. Bekker, onlangs uit Indië gekomen, ontmoet en van haar het hier vermelde vernomen te hebben, terwijl die haar ook het adres van den Oud-Resident van Djambi, H. L. C. Petri, in wiens bestuurstijd [5]) zij op Djambi was geweest, had opgegeven, als mede in het bezit te zijn van zulke roodgekleurde batiks, eveneens daar gekocht in den tijd, dat zij op Djambi was.

Mevr. v. Beresteyn had daarop een bezoek aan den Heer Petri gebracht en bij hem een vijftal fraaie batiks in rood bezichtigd, *gelijksoortig* aan die van den Heer Metzer, terwijl zij tevens een fraai, in het Djambische *geïkal, zijden* doek had mogen bewonderen, een andere merkwaardigheid dus, daar ook van het bestaan eener ikatkunst aldaar tot nu toe nog niets buitenaf is bekend geworden.

Nog deelde Mevr. v. Beresteyn ons mede, dat „Boeatan" van den Heer R. Joling te Hilversum voor kort ook een paar in rood gebatikte, voor Djambidoeken gehouden, saroengs had overgenomen.

Op grond van een en ander deed zij ons nu het voorstel eens naar Den Haag over te komen, om zoowel bij de familie Metzer als ten huize van Resident Petri, wien zij reeds op een bezoek van ons had voorbereid, de bewuste doeken in oogenschouw te nemen en zoo ook de batiks uit het bezit van den Heer Joling.

Ten zeerste erkentelijk, als wij waren voor haar mededeelingen en bemoeiingen, zijn wij dan ook spoedig daarop naar Den Haag gereisd om, zooals alles daarvoor met de van haar bekende voortvarendheid en zorg tevoren reeds geregeld was, ten haren huize de familie M. en Mevr. Bekker te ontmoeten ter verkrijging van alle gewenschte inlichtingen over de door hen mede te brengen batiks en om daarna de doeken van den Heer Petri te gaan zien.

's Morgens bij Mevr. v. Beresteyn aangekomen, vernamen wij nu echter, dat niet alleen Mevr. Bekker, die wij dus niet zouden ontmoeten, maar ook Resident Petri den vorigen dag ziek waren geworden, doch tevens dat Mevr. Petri zich bereid had verklaard ons te ontvangen en de noodige inlichtingen te verstrekken.

Spoedig daarop kwam toen ook de Heer Metzer ten huize van Mevr. v. Beresteyn om ons thans nader de drie doeken met rood erin, waarover het in ons voren aangehaald artikel handelt, te vertoonen. Al dadelijk lichtte hij ons in, hoe hij, naar Mevr. v. Beresteyn ons tevoren ook reeds in het kort had gemeld, door een verwikkelden samenloop van omstandigheden indertijd niet in de gelegenheid was geweest, om antwoord te geven op de tot hem gerichte vragen over de herkomst dier doeken en het jaar, waarin zijn schoonzuster die verkregen had. Tevens deelde hij ons nu mede, hoe hetgeen in het vroegere artikel van Mevr. v. Beresteyn staat en zoo door ons werd overgenomen, als zou Mevr. Bekker de drie doeken in kwestie indertijd van den Sultan van Djambi ten geschenke hebben ontvangen [6]), op een vergissing berust, daar zij ze in werkelijkheid in Doesoen Tengah, althans in een der kampoengs tegenover onze vestiging aan de Djambirivier, heeft gekocht.

Voorts bezichtigden wij de drie door hem medegebrachte batiks, die nu ook al dadelijk den indruk, dien wij uit de foto's ervan opgedaan hadden, als zijnde die van *zeer uitzonderlijke* doeken, bevestigden, hetgeen zoo ook begrijpelijk kan maken, hoe wij, waar wij een Djambische herkomst ervan voor niet aannemelijk hadden geacht, een Voor-Indische herkomst voor mogelijk hebben gehouden.

De Heer M. stond ons toe ze ter vergelijking met die ten huize van de familie Petri daarheen mede te nemen en ook om ze verder nog eenigen tijd ter nader onderzoek in Amsterdam onder onze berusting te houden, terwijl hij ons toezegde aan zijn schoonzuster nog enkele door ons gewenschte gegevens omtrent die doeken te zullen vragen.

Tevens bekeken wij nu ook de doeken uit het vroegere bezit van den Heer Joling, waarbij één ervan, een saroeng, die hieronder nader besproken zal worden, ons in zekere opzichten *wel* soortgelijk aan de batiks van den heer Metzer voorkwam, terwijl wij in den anderen onmiddellijk een *Javaansche* batik meenden te zien van een bijzondere soort, zooals die ons voorstond van een afbeelding in Loebèr's werk: „Das Batiken" en waarvan ons later, toen wij beide, eveneens medegekregen, doeken nader bezichtigden, werkelijk bleek, dat het een exemplaar is der zeer fraaie kains met een bloempatroon in rood op zwart in het veld — zie kleurplaat V bij Loebèr — vroeger in Soerabaja bewerkt.

Aan huis bij de familie Petri komende, werden wij door Mevrouw Petri met de meeste welwillendheid te woord gestaan en toonde zij ons, behalve één slèndang in geel en blauw, als die afgebeeld bij ons eerste artikel: „Een batik van Djambi", maar dan *zonder* de palmetten in de hoeken, vijf batiks, slèndangs, mogelijk ook kain pandjangs, in *rood* op zwart, ook wel donkerblauw, opgehangen in de voorhal en in de bovengang tegen den witten muur, waarop ze prachtig uitkomen, zijnde die doeken, waarbij zich geen saroengs bevinden, ten tijde, dat de Heer Petri Resident van Djambi was, in een der kampoengs aan de overzijde van de Djambirivier gekocht.

Op het eerste gezicht nu reeds doen die batiks met hun zeer uitzonderlijk patroon, overwegend in rood, dat zich tegen 't spaarzamere zwart van den ondergrond en door de figuratie ervan, hoofdzakelijk in wit, in een eigenaardige tint, min of meer *paarskleurig*, voordoet, zich kennen als doeken van een *zeer bijzonder* soort, in *niets* op Javabatiks gelijkend, zoodat het op grond van alle ter zake verstrekte en verder nog te noemen gegevens, bepaaldelijk wel doeken moeten zijn, in een *vroegeren* tijd in Doesoen Tengah of (en?) in nabijgelegen kampoengs vervaardigd.

In de door ons medegenomen doeken van den Heer M. mochten wij nu bij vergelijking bepaalde verwantschap vaststellen met die van den Heer Petri en geldt dit in het bijzonder de fraaie, met zorg uitvoerig en fijnzinnig bewerkte slèndang, ook in overwegend rood op zwart en met luttel blauw, welke wij als Afb. 8 bij ons vorengenoemd tweede artikel weergaven en die zoo ook een *kenmerkend specimen* vormt voor dit soort van Djambi-doeken.

Het is ook door dat vele rood op zwart, dat het niet gelukt is van die batik een behoorlijke foto te nemen en deze dan ook in het geheel geen indruk geeft van den doek, zooals die zich in de werkelijkheid voordoet.

Toen wij aan Mevr. Petri onder de medegenomen batiks die met toempalkapala's lieten zien, gaf zij als haar meening te kennen, dat in Djambibatiks, en bedoeld zal dan zijn geweest in die met rood, geen kapala's voorkomen. Dit is ons later echter gebleken niet juist te zijn.

Een der drie batiks in rood, oorspronkelijk in het bezit van Mevr. Bekker, n.l. die van Afb. 10 bij ons tweede artikel in „N.-Indië O. en N.", is n.l. een saroeng met toempalkapala en, naar wij uit sedert van haar verkregen inlichtingen vernamen, zijn die batiks door haar bij tusschenpoozen alle in 1920 en 1921 in kampoengs aan de overzijde der Djambirivier gekocht van lieden, die toen door bijzondere omstandigheden genoodzaakt waren kostbaarheden in hun bezit, en zoo ook deze doeken, van de hand te doen. De eerste batik, door haar verkregen, zij weet niet meer welke, kocht zij in 1920 tijdens een bezoek, dat zij met Resident Petri aan die kampoengs bracht.

Ten overvloede komt onder een aantal batiks in geel op blauw, door Prof. van Eerde van zijn reis in Indië voor het Kol. Inst. medegebracht en bijeen door hem te Batavia van een Djambiër gekocht, één zeer fraai, tot saroeng genaaid doek voor, waarbij het patroon in het veld met groote ornamenten van bijzonderen vorm in lichtbruin geaderd *wit* op zwarten ondergrond gebatikt is, terwijl nu juist *alleen* de toempalkapala geheel in *rood* is, de papan en de toempals versierd met een gegolfd, zwart bloemranken-ornament, zooals dit zich in wit bij andere roodgekleurde Djambi-saroengs voordoet, een zeer *singulier* doek, èn wat de kleur èn den stijl van die kapala betreft wederom een *echt specimen* van een Djambibatik uit vroegeren tijd.

(*Wordt vervolgd*).

[5]) 1918—1923.

[6]) Nu uit het volgende zal blijken, dat zij die kocht in 1920 en '21, ware dat ook ten eenenmale onmogelijk, daar de laatste Sultan reeds in 1899 op zijn verzoek van zijn waardigheid werd ontheven en in 1906 het vroegere rijk Djambi tot rechtstreeksch bestuursgebied werd verklaard.

Persoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Stille Oceaan.

Aan de hand van een artikel van generaal Bruce in de „Asiatic Review" geeft het *Soer. Hbl.* (12/11) een beschrijving van toestanden in de landen om den Stillen Oceaan. De *Pacific* is thans het tooneel van een groot drama. Wat vroeger het Middellandsche Zee-gebied voor de beschaving van Rome beteekende en dat van den Atlantischen Oceaan voor Europa gedurende de laatste drie eeuwen, is de Pacific voor de wereld van de 20ste eeuw. Aan zijn stranden liggen de twee grootste naties der geschiedenis: *China* en *Amerika*. Iets terzijde van het vasteland van Azi ligt, evenals Engeland ten opzichte van Europa, het groote eilandenrijk *Japan*. Aan den westelijken toegang tot den Stillen Oceaan waakt *Engeland* over zijn bezittingen en beschermt, onwillekeurig, tevens Nederlands schatkamer in *Ned. Oost-Indië*. Aan de meest noordelijke zijde ligt *Rusland*, steeds in de weer, opdringend, zich uitbreidend, grijpend, dan keerend naar zijn bevroren steppen, zoekend naar een Aziatisch rijk en havens in warmer wateren China, Japan, Rusland, *Nederland*, het Britsche Rijk en Amerika zijn de acteurs op het tooneel in het Verre Oosten.

De Sum. Post (19/11) constateert, dat de suggestie van de huidige Britsche Regeering om den verderen afbouw van „*De vlootbasis van Singapore*" geheel of gedeeltelijk stop te zetten, in enkele landen vrij groote beroering gewekt heeft. Millioenen ponden sterling zouden weggeworpen zijn. Maar van meer waarde voor die landen — ook voor *Ned.-Indië* — is de overweging, dat het in de verre of naaste toekomst gewenscht kan blijken een basis te bezitten, die het handhaven van den status quo in het Verre Oosten mogelijk of minder moeilijk zal maken. Men weet niet in welke richting zich de vloedgolf uit Oostelijke richting gaat bewegen, en niemand kan voorspellen wat er in China of elders gaat gebeuren. Niet alleen om der wille van het *koloniale belangen*, maar ook om der wille van het *inter-nationaal verkeer* zal het noodzakelijk zijn zekere preventieve maatregelen te treffen en een punt te bepalen van waaruit de gansche doorvaart tusschen het vasteland van Azië en Ned.-Indië veilig kan worden gesteld.

Het *Soer. Hbl.* schrijft over „Rood en wit Rusland" (12 en 13/11, Villanus) en „De methoden der Tsjeka" (16/11, H. Reynst), *De Loc.* over „Internationale handelspolitiek" (12/11, blz. 18 en 32, E. Heldring), „*U.S.A.-Moraal*" (15/11, blz. 19), „Arbeid op schepen" (blz. 21, Br. uit Genève) en „Het Verre Oosten" (blz. 51).

Rijkseenheid.

De Loc. (16/11, blz. 31) betoogt de wenschelijkheid, dat in Nederland een kern bestaat, voor wie „rijksbelangen" en „rijkspolitiek" méér dan theoretische begrippen zijn. Het blad verheugt zich dan ook in het verschijnen van het „Politiek Economisch Weekblad", een tijdschrift, dat boven en buiten politieke partijen o.m. tracht klaarheid te brengen in het begrip van wat men onder „rijkseenheid" thans en in de toekomst moet verstaan. Voor ons in Indië — zoo vervolgt *De Loc.* — blijft slechts uit te spreken, dat men zich bij dit streven rekenschap moet geven van *het karakter der Indische maatschappij.* Wat Ned.-Indië betreft ziet men, tot op dezen dag, zelfs in breed-opgezette studies over heden en toekomst (De Kat Angelino, Schrieke, Colijn) soms een miskenning van dat karakter; men ziet Indië als een Inlandsche samenleving, met een vreemd en willicht tijdelijk Europeesch element. In werkelijkheid is de Indische samenleving meer en meer gemengd; en de Indo-Europeesche, de Europeesche, de Chineesche elementen zijn daarin even permanent, even geworteld, even blijvend als de Inlandsche. Zij zijn niet meer te scheiden. In iedere conceptie van de verdere staatkundige ontwikkeling moet dit vooropstaan. Hier in Indië stelt men *voor alles* dit opkomend besef: *wat* ook verandere in de verhouding

tusschen moederland en overzeesch gewest, *hier* zal in de voortschrijdende ontwikkeling een natuurlijke leiding uitgaan van de aangeduide groepen. Zelfs meent men, den laatsten tijd, dat Nederlandsche bemoeiïngen met Indische zaken soms eerder ontwrichtend, dan consolideerend werken; dat velerlei voortijdige hervormingen juist van Nederland uit worden geforceerd, en dat dus de „rijkseenheid" er door gediend zou zijn, indien men deze bemoeiïng beperkte. De erkenning echter van het steeds meer gemengd karakter der Indische samenleving moet daarbij vooropstaan.

Wij vestigen de aandacht op het *Bat. Nwsbl.* (14 t/m. 16/11 „Staatkundig Beleid en Bestuurszorg in N.-I.", Jager; 18/11 „Het program der Ind. Kath. Partij"; 13/11 „De Prov. Raad") en de *Java-Bode* (14 en 19/11 „De Bestuursherforming").

Leger, Vloot, Politie en Politiek.

Het „N. I. P. A." (*Deli Crt.*, 18/11) vernam, dat een algemeen verbod voor Politie, Leger en Vloot om lid te zijn van de P.N.I. sedert lang in overweging is. In afwachting van de uitvoering, zijn de bekende maatregelen in West-Java genomen en zag ook de circulaire van den Legercommandant het licht. *De uitbreiding van zulk een verbod* tot het Binnenlandsch Bestuur en de rechterlijke macht kan geenszins worden verwacht. Voor die diensten wordt het niet wenschelijk geacht. De Regeering wenscht in dit opzicht niet verder te gaan dan strikt noodzakelijk is. Zij heeft de grenzen voor al haar ambtenaren voor wat de politiek aangaat, reeds duidelijk kenbaar gemaakt. En deze weten, dat zij, zoolang zij binnen die grenzen blijven, geenerlei vrees voor straf of administratieve maatregelen behoeven te koesteren. De grondslag voor zulke verbodsbepalingen kan en mag niet anders zijn dan de noodzakelijkheid. En deze is tot nu toe alleen gebleken voor wat betreft de Gezagsorganen, welke de Regeering te allen tijde tot haar beschikking moet hebben en houden, waarop zij ten volle moet kunnen vertrouwen, om iedere politieke beweging, welke zich tegen het Gezag richt of de rust en orde bedreigt of zou kunnen bedreigen, aanstonds den kop in te drukken. En dit geldt voorshands alleen voor het Leger, de Vloot en de Politie, waarvan het personeel dus geheel en al boven of buiten de politieke partijen en stroomingen moet staan.

Wij verwijzen naar *De Loc.* (11/11, blz. 3 „De plannen"; blz. 31 „De suggestie"), het *Soer. Hbl.* (16/11 „Regeering en ambtenaren") en de *Java-Bode* (18/11 „P.S.I.-vergadering"; 19/11 „Mag dat maar zoo?").

De Maatstaf.

De Loc. (13/11, blz. 34) heeft kennis genomen van de geheele correspondentie over „Het noodelooze en betreurenswaardige conflict te Batavia" door het passeeren van den Inl. wethouder *Thamrin* bij de benoeming van een tweeden loco-burgemeester. Zij concludeert dat het gelijk hier geheel is aan Inlandsche zijde. Terecht achten de heer Thamrin en alle Inlandsche leden zich gegriefd.

Het loco-burgemeesterschap is praktisch een representatieve functie; die plichten van ontvangen en vertegenwoordigen kunnen door een Inlandsch lid zeer wel worden verricht. Naar het inzicht van *De Loc.* (14/11, blz. 3 „De Maatstaf"), de Regeering en de groote meerderheid der Europeesche gemeenschap, kan een Inlandsch ingezetene benoembaar zijn voor *iedere* openbare functie, *mits hij de geschiktheid daarvoor blijkt te bezitten.* De landaard is geen criterium, zoomin als ras of geloof. Echter bezit de Inlandsche samenleving nog niet de krachten, geschikt en bekwaam om de volledige functie van burgemeester te vervullen; en als zij er zijn, worden zij op andere posten benut. Voor elke honderd functies, die zonder eenig bezwaar door Inlandsche krachten vervuld zouden mogen worden, kan men hoogstens één Inlandsche kracht aanwijzen, die haar *kan* vervullen. Zij zijn er nog niet en als zij in de toekomst gevormd *kunnen* worden, zullen daartoe toch vele generaties noodig zijn. De weg naar die verdere ontwikkeling is vrij en open voor een ieder. Tusschen de beide polen, van verouderd vooroordeel en politieke overijling, behoort zich het juiste beleid te bewegen, dat berust op erkenning der werkelijkheid en op het rustig, doelbewust streven naar geleidelijke en gestadige ontwikkeling.

Het onderwerp-Thamrin werd ook besproken door het *Bat. Nwsbl.* (13/11 „Het lesje"; 18/11 „Het conflict"), de *Java-Bode* (13/11 „De Inl. wethouder") en *De Sum. Post* (20/11 „Onnoodig").

Dr. L. J. van Holk over zijn Indische reis

De *Deli Crt.* (23/11) had een onderhoud met den Utrechtschen Remonstrantschen predikant *dr. L. J. van Holk,* die gedurende drie maanden Java en Sumatra bezocht had. In *vrijzinnige kringen* is — volgens dr. v. H. — de belangstelling voor *cultuurvragen* altijd buitengewoon groot en deze belangstelling bestaat ook wel in Indië, maar het werkelijk vrijzinnig Godsdienstig leven in den strengeren zin van het woord, moet men hier zoeken. De menschen zijn het ontwend geraakt; het zoeken van *contact* dient voortgezet te worden. Men apprecieert het geestelijk en Godsdienstig leven hier alleen als het Hollandsch is en daarom zou Godsdienstig leven hier alleen *bodenständ[illegible]ch* kunnen zijn. Bij de Europeesche bevolking [illegible] belangstelling tegenwoordig, ook in Europa, grooter voor de *problematiek* dan voor het geloof. In Indië is een standaard voor de *moraal* noodig, een lichaam dat zich hier over uitspreekt en daarover waakt, en dat is de taak van de koloniale kerk. Er wordt in Indië veel gelezen, meer dan in Holland, maar er ontbreekt een behoorlijk contact met het gesproken woord en bijv. een behoorlijk tooneel. Aan den anderen kant is het haast onvermijdelijk, dat het geestelijk leven hier in Indië wegzinkt. Bij iedere koloniseerende groep ziet men vereenvoudiging van het geestelijk leven. Vele dingen in *Amerika* bijvoorbeeld begrijpt men beter wanneer men bedenkt, dat het Amerikaansche volk een volk is van koloniseering. In Indië ontbreekt *een Instituut,* dat van Westerschen kant de groote vragen van de koloniale cultuur beschouwt en bestudeert en dat van boven af zoo geestelijke leiding en steun geeft aan de kerk, de school en de Indische pers. Deze lichamen behoeven alle drie geestelijke voorlichting. Het ontbreekt hier aan een eigen theologie bij de kerk, een eigen cultuurphilosophie over de groote problemen van heel Indië ook. Er is een centrale noodig, waar deze dingen met gezag kunnen worden uitgemaakt. Zulk een academie of instituut zou natuurlijk niet in dienstverband moeten staan tot een of ander politiek groepje, maar het zou een centrale dienen te zijn, die, zooals gezegd, al de vraagstukken op geestelijk gebied in Indië eens onder de loupe nam en de juiste houding er tegenover bepaalde. De *kerk* is als kerk hier geen orgaan in het leven en dat is haar groot gebrek. Is het verder eigenlijk niet verbazingwekkend, dat men nooit op de idee is gekomen om bijvoorbeeld het paedagogisch probleem op zijn koloniale mogelijkheden te onderzoeken? Wat hier voorts ontbreekt is de mogelijkheid voor geestelijke *ververschiņg,* zooals bijvoorbeeld in Europa de zomerconferenties. *Jeugdwerk* is in Indië zeer moeilijk te doen. Men kan de menschen niet vinden die den leeftijd en de ambitie daarvoor hebben. Dat zouden jonge menschen moeten zijn, die pas in Indië komen, doch die hebben het, begrijpelijk, meestal veel te druk met hun nieuwen werkkring. *Dr. v. H.* eindigde met er op te wijzen, dat een geregeld contact met Holland inderdaad broodnoodig is. Het verlangen daarnaar is er gelukkig zeer zeker.

De *Deli Crt.* (23/11) vertelt van „Adat en Christendom" en „De taak van onze beschaving" (Dr. v. Holk), *De Loc.* van „Geestelijk Leven en Onderwijs" (6/11, blz. 47) en een „Katholieke Javaansche vrouwenbond" (29/10, blz. 27).

Hormat.

De oud-resident van Rembang, de heer *G. L. Gonggrijp,* werd op zijn jongste reis in Indië door het *Soer. Hbl.* (11, 12 en 13/11, 2de bl. e.v.) bereid bevonden een serie brieven te schrijven over vraagstukken, die de laatste 15 jaren in Indië aan de orde zijn. Hij schrijft thans over: „Regenten en jonge B.B.-ers" en „Hormat". *De beleefheid* — zegt schr. — zit in het bloed en is een van de beminnelijkste eigenschappen van den Oosterling. De God, die voor den Javaan wandelt, is de God der beleefdheid. Typeerend is, dat een Regent tegenover een oude bediende fijne woorden gebruikt met betrekking tot lichaamsdeelen van het oudje. Hij zal niet van haar „kop" spreken, doch van haar „hoofd". Hormat is niet te vereenzelvigen met slaafschheid. Wij Hollanders betitelen een oude vrouw toch ook meermalen met het hooge woord „Moedertje"? Als ik een ouden Inlander aanspreek met „Kiahi" ben ik toch niet slaafsch? En ik ben zeker, dat ik dan een en al vriendelijkheid zal ontmoeten. Of ik den Inlander achteruitgegaan vond in zijn manieren? in deze kwestie zal veel van de landstreek afhangen, doch ik persoonlijk heb niets ondervonden van gebrek aan beleefdheid. Toen ik te Bandoeng een groentenverkooper naar een straat vroeg, liep de man zeker 10 minuten met mij mee om den weg te wijzen. Een oud heertje in Batoe liep 3 kwartier met mij mee om mij bij de bronnen van de Brantas te brengen. Ik zat nabij Bondowoso te teekenen op den rand van een brug. Er was meer dan genoeg ruimte om achter mij langs te loopen en toch maakten alle Inlanders een omtrekkende beweging door de rivier om den ouden heer niet te storen. Het is niet eens onbeleefd om achter iemand langs te gaan. Eindelijk kwam er een heel oud manneke, die met strijkages vergunning vroeg om langs mij heen te mogen gaan. Wie achteruit gegaan zijn in manieren? Dat zijn de Chineezen. Hen jongere geslacht heeft iets arrogants in blik, houding en manieren; de suggestie vanuit China is niet zonder invloed gebleven.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

Aneta en de Indische nationalisten.

Het Persbureau „Aneta" had het volgende, in de Europeesche bladen in Indië opgenomen bericht uitgegeven:

De P. P. P. K. I. en P. I.
Hare Communistische Relatie.
Onrust onder de leden.

„Aneta verneemt, dat de aanvankelijk in Augustus bijeengeroepen algemeene vergadering van de P. P. P. K. I. is uitgesteld tot November.

Dit is gebeurd in verband met de uitlating van de Regeering, dat ieder contact met de Liga tegen Imperialisme en Koloniale onderdrukking ten eenenmale onduldbaar is.

Hierdoor is onrust gewekt in Inlandsche politieke kringen.

Er zijn verschillende stemmen opgegaan om, gezien deze uitspraak, welke niet kan worden misverstaan, het beperkte mandaat dat aan de Perhimpoenan Indonesia (in Nederland) is gegeven, direct in te trekken.

Dit mede in verband met de houding van de Perhimpoenan Indonesia op het Liga-congres te Frankfurt.

Tevens geeft de arrestatie van den voorman van de P. N. I., Mr. Soemantri, dezen leden aanleiding om aan te dringen op herziening van de verhouding tot de P. I.

Andere leden wenschen den toestand echter ongewijzigd te laten.

De vergadering in November zal dus een zeer
belangrijke worden.
Meerdere groepen eischten reeds verbreking van
de relatie met de P. I., daar zij anders uit de
P. P. P. K. I. zullen treden.”

Tegen de in dit Aneta-bericht vervatte voorstel-
ling van zaken heeft het Hoofdbestuur van Boedi
Oetomo geprotesteerd door een „Open brief” aan
de Madjelis Pertimbangan (Hoofdbestuur) der
P. P. P. K. I., van den volgenden inhoud, ontleend
aan het periodiek *Timboel* te Solo van 15 Aug.:

Naar aanleiding van het Aneta-bericht, o.a. in
de Java-Bode opgenomen, van den volgenden in-
houd (zie boven — Red.), welk bericht, nagenoeg
geheel onjuist, de tendenz bevat de P. P. P. K. I.
(Federatie van Inl. politieke partijen — Red.) te
suggereeren uit elkaar te gaan en de P. I. als voor-
post los te laten, heeft het Hoofdbestuur van B. O.
gemeend,

a. het volgende te moeten verklaren:

1. dat het onjuist is:

dat het uitstel van de Algemeene vergadering
van de P. P. P. K. I., welke te Solo zal plaats heb-
ben en door B. O. zal worden ontvangen en gere-
geld, in verband staat met eene uitlating van de
Regeering dat ieder contact met de Liga ten eenen-
male onduldbaar is;

dat door die Regeeringsuitlating onrust is gewekt
in Indonesische politieke kringen;

dat er verschillende stemmen zijn opgegaan om,
gezien de bovenvermelde Regeeringsuitspraak, het
beperkte mandaat aan de P. I. in te trekken;

dat Mr. Soemantri voorman is van de P. N. I.;

dat diens arrestatie („dezen”) leden aanleiding
heeft gegeven om aan te dringen op herziening
van de verhouding tot de P. I.;

dat meerdere groepen reeds verbreking eischten
van de relaties met de P. I., daar zij anders uit de
P. P. P. K. I. zullen treden;

2. dat B. O. de eenheid wenscht te onderhouden
en te versterken en de P. I. niet wenscht los te
laten als voorpost van de P. P. P. K. I., hebbende
immers de P. P. P. K. I. aan de P. I. een beperkt
mandaat gegeven, terwijl aan de P. I. krachtens
het besluit van de laatste P. P. P. K. I.-conferentie
te Djokja in overweging werd gegeven een zelf-
standige Liga der nationalisten aller gekoloniseer-
de en Aziatische landen op te richten, ten behoeve
onzer internationale politiek;

b. de Madjelis Perhimbangan in overweging te
moeten geven, als agendapunt voor het komende
congres op te nemen: de versteviging en consoli-
datie van de eenheid der Indonesische nationalis-
tische beweging.

Ook de redactie der *Soeloeh Ra'jat Indonesia*, or-
gaan van de Ind. Studieclub te Soerabaja, heeft
zich gehaast een protest tegen bedoeld Aneta-
bericht te publiceeren door middel van een in dat
orgaan opgenomen brief aan B. O., waarin o.m. aan
de Chineesch-Maleische en de Indonesische bladen
„opnieuw beleefd doch dringend wordt verzocht,
altijd zooveel mogelijk eerst inlichtingen te vragen
aan de P. P. P. K. I. alvorens háár betreffende be-
richten uit de Europeesche pers over te nemen, te
vertalen en te commentarieeren; immers heeft de
ervaring afdoende bewezen, hoe bekrompen, scheef
en weinig objectief de beschouwingen van de Euro-
peesche pers ten opzichte van de Indonesische be-
weging zijn.”

Naar aanleiding van dezen brief schrijft de re-
dactie van *Timboel* o.a. nog het volgende:

De vermaning aan de Inheemsche bladen om
uiterst voorzichtig te zijn bij het accepteeren van
hetgeen door de sana-pers over het Nationalisme
en wat daarmede samenhangt, wordt geschreven,
beamen wij (red. Timboel) van harte. In de kwes-
tie waar de Open Brief van B. O. over handelde,
hebben sommige dier bladen zich ernstig vergist.
Ze hebben n.l., afgaande op een van Europeesche
zijde verspreid bericht, als zou er in de P. P. P. K. I.-
kringen strubbeling ontstaan zijn omtrent de ver-
houding tot de P. I., de Liga enz., en als zouden
sommige groepen zich tegen den tot-nu-toe gevolg-
den koers, resp. tegen de huidige leiding verzetten,
zelf dingen geschreven die konden uitgelegd wor-
den als steun aan dat veronderstelde verzet. Zoo
speelden zij den oorspronkelijken ontwerper(s) van
het gewraakte bericht op onvoorzichtige wijze in
de kaart. De opzet van het spel was toch duidelijk
genoeg! Men wilde klaarblijkelijk eens probeeren
of het niet lukken zou, sommige der bij de P. P. P.
K. I. aangesloten vereenigingen, dan wel bepaalde
groepen in die vereenigingen, bang te maken en
daardoor de eenheid en de kracht der nationalis-
tische centrale breken, — zij het dat zulke groepen
zelf uit vrees zouden uittreden, zij het dat ze op
het loslaten van den radicalen vleugel zouden aan-
dringen.

B. O. heeft ongetwijfeld een zeer nuttig werk ge-
daan, toen het dat tendenzieuse en onjuiste bericht
van punt tot punt logenstrafte. Daar aan de tegen
de P. P. P. K. I. beproefde campagne de feitelijke
grondslag ontbrak, liep dit relletje spoedig op
niets uit.

Nu kan er natuurlijk wel de een of ander komen
en beweren dat er toch strubbeling is, maar dat de-
ze wordt verheimelijkt. De onjuistheid eener zoo-
danige bewering zal door het verdere verloop van
zaken ongetwijfeld worden gedemonstreerd.

Aan één punt in het gewraakte en gelogenstrafte
bericht echter is, naar het ons toeschijnt, over het
algemeen niet voldoende aandacht geschonken.

We bedoelen op den passus waar gesproken werd
over „de uitlating van de Regeering, dat ieder con-
tact met de Liga ten eenenmale onduldbaar is.”

Ziehier een zóó aperte onjuistheid (we willen
geen sterker en passender woord gebruiken), dat
iedere poging om haar staande te houden, waan-
zin ware.

Er *was* n.l. geen zoodanige uitlating van de Re-
geering en dat moet den ontwerper(s) van het
kwestieuze bericht volstrekt bewust geweest zijn.
Dat bericht werd n.l. verspreid *nadat* de Regee-
ring in den Volksraad verklaard had, een direct
contact met de Liga weliswaar niet te kunnen dul-
den, maar een indirect contact te zullen tolereeren.

Het doel dezer vrijmoedige stylisatie en verbe-
tering van de werkelijkheid, in het bericht tot
stand gebracht, is duidelijk: Docielе of beschroom-
de nationalisten moesten in den waan geraken dat
zij, niet voldoende aan de suggestie om het beperk-
te mandaat der Perhimpoenan Indonesia onmid-
dellijk te doen intrekken, zichzelf in een openlijk
conflict met de Regeering brachten.

De waarschuwing in de Soeloeh Ra'jat Indo-
nesia maant, naar men gezien heeft, de nationalis-
ten aan tot omzichtigheid met berichten uit de
Europeesche pers, maar legt er niet den nadruk
op, dat het speciaal geïncrimineerde bericht een
communiqué van „Aneta” was.

Dit lijkt ons toch wel noodig. Bij van dat pers-
agentschap emaneerende berichten immers, is
voorzichtigheid vooral niet minder geboden dan bij
de eigen nieuwtjes van de Indisch-Europeesche
pers.

Nationale Volksraadsfractie.

Naar het periodiek *Timboel* van 1 Sept. ver-
neemt, heeft een aantal nationalistische leden van
den Volksraad een werkgemeenschap, een fractie
gevormd, met het doel, door middel van regelmatig
onderling overleg in alle kwesties van algemeene
en van welvaartspolitiek, de maatschappelijke be-
langen der Indonesische bevolking op krachtige
wijze te behartigen. Voor het zittingsjaar 1929-'30
is tot voorzitter-secretaris gekozen de heer Tham-
rin en tot plaatsvervangend voorzitter de heer
Dwidjasewaja. In de bedoeling ligt, gedurende de
zittingen van den Volksraad ten minste éénmaal in
iedere week te vergaderen ter bespreking van de
in den Volksraad te behandelen onderwerpen. Een-
stemmigheid in belangrijke zaken zal zooveel mo-
gelijk bevorderd worden, zoo ook onderling over-
leg terzake van het indienen of mede-onderteeke-
nen van amendementen of moties. De fractie zal
bij een bepaald onderwerp een spreker kunnen aan-
wijzen die namens haar het woord voert.

Suriname.

In de per laatste mail uit Suriname ontvangen
bladen veel geschrijf en gewrijf over de gewijzigde
schoolgeldregeling.

De regeling bevatte de bepaling, dat wanneer de-
zelfde ouders of verzorgers meerdere kinderen
tegelijk hebben op Ulo en Mulo scholen, het leer-
geld per kind een gulden minder bedraagt per
maand.

Deze regeling blijft behouden, wat betreft Mulo
scholen voor ouders met een inkomen tot *f* 1500
per jaar en wat betreft Ulo scholen voor ouders
met een inkomen tot *f* 1000.

De korting per leerling zal echter *f* 1.50 bedra-
ge,n voor wat betreft Mulo scholen voor ouders met
een inkomen tusschen *f* 1500 en *f* 3000, en voor
wat betreft Ulo scholen voor ouders met een inko-
men van *f* 1000 tot *f* 2000.

De korting bedraagt per leerling twee gulden,
voor wat betreft Mulo scholen, voor ouders met
een inkomen boven *f* 3000, en voor wat betreft Ulo
scholen voor ouders met een inkomen boven *f* 2000.

Aldus de afgekondigde wijziging, welke geacht
wordt te zijn in gegaan met 1 November j.l.

Zij brengt — schrijft De West — eenige verlich-
ting, maar neemt het hoofdbezwaar niet weg, dat
alle inkomens boven drie duizend over één kam
worden geschoren.

De Suriname geeft een overzicht. waaruit blijkt,
dat het Ulo en het Mulo veel duurder is, dan in
Nederland het onderwijs op de H.B.S.

Een uitvoerige becijfering geeft „*De Surinamer*”
van 21 November. De conclusie van het blad is dat
de nu gewijzigde schoolgeldregeling alleen en uit-
sluitend voordeelig is voor ouders met twee kin-
deren; voor ouders met drie kinderen alleen op
de Ulo school; dat deze regeling echter nadeelig is
voor alle ouders met meer dan drie kinderen en
ook voor die met drie kinderen op de Muloschool;
dat deze regeling dus volstrekt geen rekening houdt
met de groote gezinnen, integendeel die onredelijk
bezwaart. En dan schrijft het blad:

„Wij kunnen ons dan ook onmogelijk indenken,
dat onze Gouverneur, toen hij het Besluit dezer
schoolgeldregeling onderteekende, bovenstaande
cijfers wist en de daaruit te trekken conclusies.”

In de Koloniale Staten heeft het lid P. A. May
uiting gegeven aan de in breede kringen bestaande
ontsteming ten aanzien der schoolgeldregeling. Hij
gaf het voornemen te kennen om een motie ter
zake in te dienen.

* * *

In hetzelfde nummer van „*De Surinamer*” een
aardige beschrijving van een vliegtocht op uitnoo-
diging van de Pan American, in gezelschap van
mevrouw De Munnick, den heer De Munnick, 2 kin-
deren De Munnick, mejuffrouw Josua, de heer
Fairweather en den heer Prey. Een groot deel van
het uitgenoodigde gezelschap zou voor het eerst op-
stijgen, doch de Sikorsky's der P. A. A. schijnen
vertrouwen in te boezemen. Van alle opvarenden
was de zesjarige Leslie de Munnick het onaandoen-
lijkst gebleven, waardoor hij kalmeerend heeft ge-
werkt op de anderen.

De tocht, die 20 minuten duurde, liep goed af.

* * *

„*De Surinamer*” van 14 November schrijft:

Gelijk bekend wordt te Parijs een internationale
koloniale tentoonstelling voorbereid. Ook Suriname
zal daarop vertegenwoordigd moeten zijn, nu Ne-
derland zich heeft aangesloten bij de deelnemers.

In verband daarmee is er hedenmorgen een ver-
gadering gehouden ter bespreking van Suriname's
vertegenwoordiging. De vergadering werd voorge-
zeten door den heer Prey, Administrateur van Fi-
nanciën, die ook de commissie van de I. T. A. had
voorgezeten. Als secretaris trad op de heer Snel-
len. Op de vergadering waren de Evangelische
Broedergemeente en de R. K. Missie vertegenwoor-
digd.

* * *

Naar het blad „*Suriname*” bericht, heeft het
Afrikaasch Gemeenschappelijk Verbond bezoek van
Dr. Percival Rodway, een West-Indiër, geboortig
van Jamaica. Dr. Rodway, die vergezeld is van een
vriend, Jeremiah Daniels, was vroeger predikant
in Afrika en studeerde, na zijn ambt te hebben
neergelegd, in Engeland in de medicijnen. Als ge-
neesheer vestigde hij zich in zijn geboorteplaats.
Thans maakt hij een rondreis door West-Indië,
waar hij de verschillende neger-vereenigingen be-
zoekt en met lezingen vereert.

* * *

De gouverneur heeft een ontwerp ingediend tot
wijziging en aanvulling der Inkomstenbelasting. Het
ontwerp heeft in hoofdzaak ten doel, de noodige
technische verbeteringen aan te brengen in de „In-
komstenbelasting 1922”. Deze heffing n.l. blijkt ten
aanzien van rechtspersonen onvoldoende te werken
en geeft aanleiding tot practische bezwaren. Voor-
gesteld wordt in de eerste plaats, de overwinsthef-
fing te doen vervallen. Voorts wordt de gelegen-
heid geopend om, indien en voor zoover verreke-
ning van een verlies in eenig jaar niet mogelijk is,
met zekere beperking verrekening toe te laten op
het inkomen van een later belastingjaar. Ten slot-
te zullen de inkomens boven *f* 10.000 voortaan
14 % tegen voorheen 12½ % moeten betalen. Aan
den anderen kant zullen de inkomens onder *f* 5000
een bedrag van *f* 60 in plaats van *f* 50 voorheen als
kinderaftrek mogen in rekening brengen.

* * *

Het „*Politiek Ecoomisch Weekblad*” van 18 De-
cember schrijft over de „*Oeconomische betrekkin-
gen tusschen Suriname en Curaçao*”.

De gouverneur van Suriname heeft onlangs een
bespreking gehouden met twee hoofambtenaren en
een commisie uit de Kamer van Koophandel en

Fabrieken nopens een door de Kamer ingediend voorstel om den aftrek uit Suriname naar Curaçao uit te breiden door vestiging aldaar van een verkoopgelegenheid voor Surinaamsche producten. De commissie uit de Kamer zal diligent blijven en nog nadere gegevens aan het Bestuur verstrekken.

(Zie ons vorig nummer).

„De thans gevoerde actie — aldus het blad — verheugt ons te meer, wijl het ons bekend is, dat voor eenige jaren de toenmalige Gouverneur van Curaçao, Mr. Brantjes, van zijn ambtgenoot te Paramaribo het voorstel ontving om naar Suriname over te komen, ten einde de economische relaties tusschen de beide Nederlandsche gebiedsdeeln te bespreken...”

„De luttele reiskosten werden van uit Den Haag aan Gouverneur Brantjes ontzegd, en de Nederlandsche kruidenierspolitiek zegevierde wederom voor de zooveelste maal.

Had men toentertijd een behoorlijke opzet van de zaak kunnen krijgen, dan zou de handel zich reeds in die jaren hebben kunnen ontwikkelen en dan ware wellicht ook in enkele naburige Engelsche havens een afzetgebied voor Surinaamsche producten gevonden.”

* *
*

De weldadigheidszegels van de Vereeniging *„Het Groene Kruis”* in Suriname, zijn nu verkrijgbaar gesteld.

Wat het grauwtje in den rechterbovenhoek beteekent is ons niet duidelijk.

Voor de vereeniging hopen wij op een ruimen verkoop van de zegels.

Curaçao.

Verbetering!

Doordat de drukproef van ons blad, dat verleden week verschenen is, ons te laat bereikt heeft, is de tekst van deze rubriek in dat blad onverbeterd opgenomen. De goedgunstige lezer zal hebben begrepen, dat het opschrift van het eerste stukje moest luiden: De waarnemende *gouverneur*. Het stukje „De begrooting” is vermengd met de geschiedkundige sprokkeling, welke laatste wij de volgende week opnieuw hopen te plaatsen. In „De begrooting” leze men: „Gerepliceerd is er *nagenoeg* niet.”

De begrooting.

Uitvoerig is bij hoofdstuk XI over de belangen van Curaçao gesproken. Natuurlijk maakten de gebeurtenissen van 8 Juni l.l. de hoofdschotel uit. Onbevredigend kunnen wij het debat niet noemen. Wanneer het waar is, wat een der bladen schreef, dat de heer Fruytier de besprekingen bijgewoond heeft, zal hij geen prettige oogenblikken beleefd hebben. Niemand ging verder te zijnen gunste dan de minister, die verklaarde, dat vele, mischien de meeste, anderen niet beter dan hij zouden gehandeld hebben in dezelfde omstandigheden. De zaken zijn o.i. wel tot haar juiste verhoudingen teruggebracht. O.a. door den heer Feber, die opmerkte, dat het beleid van den gouverneur moet bezien worden in verband met en in het licht van het advies van den militairen commandant, wat niet weg neemt, ook dit stelde de heer Feber vast, dat de gouverneur verantwoordelijk blijft voor zijn eigen daden en voor de wijze, waarop hij dit advies verwerkt heeft. Wat nu die eigen daden van den gouverneur betreft, de heer Van Kempen scheen den gouverneur zijn werkeloosheid in den tijd tusschen het advies van den heer Borren en de komst van Urbina kwalijk te nemen. De minister heeft daaromtrent verklaard, dat de gouverneur was thuis gebleven, omdat naar zijn oordeel in de gegeven omstandigheden, nadat hij zich bij het gestelde ultimatum op aandringen van den militairen commandant had neergelegd, zijn plaats was in het gouvernementsgebouw, waar hij in telefonische gemeenschap stond met de stad en dus, wanneer zich gevallen mochten voordoen van plundering of andere ongeregeldheden, onmiddellijk bericht daarvan zou kunnen krijgen. Wij zouden daartegenover willen stellen, dat, toen de heer Fruytier eenmaal zijn woord gegeven had, hij weinig meer doen kon, en het vrij onverschillig was, of hij thuis of elders was, zoodat wij blijven bij onze opvatting, door de laatste gegevens verstrekt, dat veel te gauw het advies, om bij de pakken te gaan neerzitten, gegeven is en opgevogd. Voor dit laatste is, zooals de heer Feber zei, de oud-gouverneur verantwoordelijk. Na het ontvangen van dit advies had de gouverneur erop uit moeten gaan, en zich met eigen oogen van den toestand moeten overtuigen. Misschien zou hij dan nog tot de slotsom gekomen zijn, dat er mogelijkheid bestond, aan Urbina het hoofd te bieden.

Er is nog een ding, dat niet geheel opgehelderd is. De heer Van Kempen heeft gevraagd: „Wie is aansprakelijk voor de overlevering van Perez?” Deze vraag is, als wij goed gelezen hebben, door den minister niet beantwoord, en de heer Van Kempen is er niet op teruggekomen.

Nog verscheidene andere onderwerpen zijn besproken. De „petroleum” was wel een der belangrijkste. Arbeids- en woningtoestanden, afstand van domein, bovenwindsche eilanden, bestuursinrichtingen — men kent de jaarlijks terugkeerende waschlijst. En alles bleef tot nu toe bij het oude, of werd erger. Den heer Van Slobbe wacht een reuzentaak.

Scheepvaartbeweging.

La Union schrijft: „Gedurende October zijn onze haven binnen gevallen 145 zeilschepen, metende 21.002 M³. netto en 453 stoomschepen, metende 2.442.819 M³. Gedurende de drie verstreken kwartalen van dit jaar zijn binnen gekomen 1532 zeilen 4433 stoomschepen, zoodat aan het einde van het jaar ongeveer een aantal van 2000 zeil- en 6000 stoomschepen zal bereikt zijn.

Ala Blanca.

Het kinderblad *Ala Blanca*, dat sinds 1912 als uitgave van het Apostolisch Vicariaat verschijnt, heeft opgehouden te bestaan. Het zal een heel verlies zijn voor de Curaçaosche Roomsch Katholieke jeugd.

Persoonlijk spijt het ons het meest om de reden, die van dit niet meer verschijnen opgegeven wordt. Het is deze, dat de redacteur, Pater Euwens, om der wille van zijn gezondheidstoestand dit werk heeft moeten opgeven. Reeds hoorden wij, dat de heer Euwens weer in de lappenmand was geweest. Hij schijnt nu weer hersteld. Ofschoon wij ook door een dergelijken wensch niet gaarne de oorzaak van een nieuwe inzinking zouden zijn, mogen wij het toch wel uitspreken, dat van de vrij gekomen tijd en arbeidskracht een gedeelte zal kunnen worden besteed aan de geschiedbeschrijving van Curaçao. Aan werklust zal het waarschijnlijk niet ontbreken. Daartoe worde dan ook het vermogen geschonken.

Kapitein Borren en Luitenant Berger.

La Union van 28 November l.l. — de *Amigoe* komt altijd later — bericht, dat den 22sten de heeren Borren en Berger ontheven zijn van hun detacheering bij de militaire politie in Curaçao. Eerstgenoemde zou zoo spoedig mogelijk vertrekken.

Hato.

Hetzelfde blad verneemt, dat in de vorige week een der directeuren van de *Panamerican Airways* op Curaçao gekomen is, en dat deze maatschappij van plan zou zijn de plantage Hato van het gouvernement te koopen, om daar een inrichting voor de luchtvaart te maken. Wanneer de lijn Maracay-Curaçao-Aruba-Maracaibo geopend zal worden, is nog niet bekend. Men is nog niet tot overeenstemming gekomen met de regeering van Venezuela.

Mr. Van Dijk.

Ten slotte ontleenen wij aan *La Union* het bericht, dat de procureur-generaal bij het hof van justitie, mr. Van Dijk, met verlof naar Holland zou gaan.

Errata!

Op de hoogte!

Een der Kamerleden zei bij de behandeling der begrooting van „Koloniën”:

„Ik ben niet geheel zeker, dat ook op de Bovenwindsche eilanden het Papiamento, dat in elk geval op de Benedenwindsche eilanden de eigenlijke landstaal is, gangbaar is, dan wel of daar wellicht een andere landstaal gebruikt wordt. Bij mij bestaat echter wel gegronde twijfel of het Engelsch daar de eigenlijke landstaal zou zijn.”

Iets nieuws!

De Telegraaf van 15 December l.l. bevat een opstel van de hand van den heer W. J. Coenen, die den lezers wordt voorgesteld als „Oud-Gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden, oud-lid van den Raad van West-Indië”. Het artikel handelt nog wel over „ongefundeerde benoemingen” van gouverneurs in West-Indië.

Uit den Verren Vreemde.

De IJslandsche Vrijstaat.

Prof. dr. A. G. van Hamel schreef onder „IJslandsche Indrukken” in *Vragen des Tijds*:

„Men kon in dezen zomer geen IJslandsch huis binnengaan en zich als Nederlander bekend maken, of de vraag was, welke overweging de Nederlandsche houding inzake de uitnoodiging naar Thingvellir had bepaald. In het jaar 1930 zal met groote plechtigheid de stichting van den IJslandschen Vrijstaat voor duizend jaar herdacht worden. In de vlakte van Thingvellir, waar in 930 voor het eerst de IJslandsche volksvergadering, directe voorzaat van het tegenwoordige parlement of Althingi te Reykjavik, bijeenkwam, zal dan een grootsch feest gevierd worden. Voormannen uit het IJlandsche publieke leven zullen daar redevoeringen houden. Men zal er de IJslandsche nationale kunsten en sporten vertoonen. Men zal er laten zien, hoe de van ouds beroemde gastvrijheid ook onder de hedendaagsche IJslanders nog altijd levende is. Gasten uit vele landen worden verwacht. De eerste plaats onder dezen zullen de vertegenwoordigers der parlementen van de West- en Midden-Europeesche staten, alsmede van Noord-Amerika innemen, die een uitnoodiging om deze plechtigheid bij te wonen, ontvangen hebben.

Men meende namelijk de stichting van het oudste nog levende parlement niet beter te kunnen vieren dan in bijzijn van afgevaardigden van de parlementen der bevriende staten. De gracieuze uitnoodiging om vertegenwoordigers te zenden, werd ook even gracieus door alle mogendheden aangenomen. Door alle op één na. De Nederlandsche Kamers wezen haar af. Iedere IJslander weet dat en heeft daar den mond vol over. „De reden, die zij opgeven, is, dat hun wet het hun niet toestaat”, voegt hij eraan toe. Bij nader onderzoek bleek mij echter, dat het formeele bezwaar gelegen is in het reglement van orde onzer Tweede Kamer, dat geen vertegenwoordiging naar buiten veroorlooft.

Verstandig — om ideëele motieven er buiten te laten — is deze formalistische houding zeker niet. Bij een gelegenheid als deze de eenige te zijn die ontbreekt, werkt nadeelig. Zelfs in Westminster en in Washington vindt men een bedevaart naar Thingvellir niet beneden zich. Het hooghartig en stijfhoofdig gebaar van Den Haag zal ons land daar ginds stellig geen vrienden bezorgen. Met wat buigzamer houding zou het die zeker hebben kunnen krijgen, en het zou daarvan slechts voordeel trekken. Want IJsland is een land, waar de behoeften snel toenemen.”

Het voorgenomen congres der Aziatische arbeiders.

Met een enkel woord hebben de telegrammen reeds vermeld, dat in het jaar 1930 waarschijnlijk een eerste congres van Aziatische arbeiders zal worden gehouden, zoo luidde een correspondentie in de „N. R. Ct.” van 13 Dec.

Het Internationale Arbeidsbureau verstrekt thans de aanvullende mededeeling, dat dit congres vermoedelijk aan het einde van April 1930 zal plaats vinden en wel te Bombay of te Madras. Het congres zal een uitvloeisel zijn van een initiatief, genomen door de arbeiders-gedelegeerden van Britsch-Indië en van Japan op de zevende internationale arbeidsconferentie te Genève in 1925. De toestand in China maakte het toen echter onwaarschijnlijk, dat Chineesche arbeiders aan het voorgenomen Aziatische congres zouden deelnemen, zoodat voorloopig de plannen bleven rusten.

Thans zijn zij weder opgenomen en hebben reeds zulk een vasten omvang aangenomen, dat reeds de vermoedelijke plaats en datum konden worden medegedeeld. De bedoeling is, dat op het congres voornamelijk zullen besproken worden de kwesties, die op de agenda staan van de veertiende interna-

...ionale arbeidsconferentie van Juni 1930 te Genève, waaronder, zooals men weet, het vraagstuk van den gedwongen arbeid der inboorlingen voorkomt. Ook zullen de congressisten de kwestie van de arbeidsvoorwaarden in de textielnijverheid van Britsch-Indië, China en Japan behandelen, een onderwerp dat ook reeds bij het Internationale Arbeidsbureau in studie genomen is.

Het eerste congres der Aziatische arbeiders zal in geenen deele revolutionnaire of communistische propaganda beoogen. Integendeel. De initiatiefnemers eischen van de deelnemers, dat zij zullen verklaren aanhangers te zijn van de democratische methoden en van de wettige vakbeweging, om het doel van het congres te bereiken. Als congres-doel wordt genoemd: *a.* het verwezenlijken van de gelijkheid van behandeling van alle arbeiders zonder onderscheid van rang of kleur; *b.* de verheffing van den levensstandaard en van de arbeidsvoorwaarden der Aziatische arbeiders, totdat deze het peil zullen hebben bereikt van de meest ontwikkelde Westersche landen; *c.* de aanmoediging van het totstandkomen eener internationale sociale wetgeving ook voor de Aziatische landen; *d.* de bestrijding van de uitwassen van het imperialisme en van het kapitalistische stelsel.

Br.-Indië voelt zich veilig onder Engelands regeering.

Wij knippen onderstaande verklaring uit het verslag, in de Nederlandsche pers opgenomen, van de rede, die Prof. Rushbrook Williams den 13en December heeft gehouden. Hij sprak over „The autonomous States of India", in Den Haag, voor de leden van het Indisch Genootschap en het Genootschap Nederland—Engeland. Daarbij bracht hij ook het volgende te pas:

„Wat aangaat de politieke ontwikkeling van het geheel in de richting van den dominionstatus, zoo verlieze men toch vooral niet uit het oog dat dit begrip zelf een belangrijke ontwikkeling heeft doorgemaakt. Geen verstandig nationalist verlangt heden ten dage meer een vorm van dominionstatus, waarbij Indië zoowel de verdediging als de buitenlandsche betrekkingen in eigen hand zou moeten nemen en allerminst verlangen dit ook de inheemsche staten. Men wenscht enkel een meer strikt zelfbestuur in de eigen zaken. De inheemsche staten noch de bevolking van het rechtstreeks bestuursgebied zouden wenschen dat Engeland zich terug trok; zij voelen zich veilig onder Engelands leiding en de regeeringen der inheemsche staten beseffen maar al te zeer het gevaar van nieuwen onderlingen strijd in Indië, indien Engeland Indië aan eigen lot zou overlaten."

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

TIMOR, land, volk en kunst, door den heer *C. Frans*, met gezelschap, op *Woensdag 22 Januari* 1930, te 8 uur, in de zaal van *La Bordelaise* (lichtbeelden, zang, sesandomuziek, demonstratie der kleederdracht). Leden met 2 introducé's toegang à *f* 0.25 per persoon. Begunstigers *f* 0.25. Alle verdere belangstellenden *f* 1.—.

N.B. Na 7 Januari wordt over de contributie 1930 per v. Dijk & Co. gedisponeerd. Postgironummer van den penningmeester: 93038.

Zegt het voort! Werft leden!

Het Bestuur.

Afdeeling Arnhem.

Wij kunnen onzen leden thans mededeelen, dat we in bespreking zijn met het Javaansche Kunstgezelschap „Ardjoena", tot het geven van een uitvoering te Arnhem tegen eind Januari 1930. Opgevoerd zullen worden: *Saidja en Adinda*, een voordracht met muzikale begeleiding, door Raden S. Hardjodiringgo. De Ardjoena-Legende, een voordracht met dans; De strijd tusschen Arjoena en een demon; Krontjong en zang.

Uitsluitend Javaansche artisten met gamelan, gitaar en soeling zullen daarbij optreden.

Wij vernemen, dat deze unieke uitvoering zeer in den smaak van onze leden zal vallen, en hopen, dat zij belangstellenden zullen opwekken lid van onze afdeeling te worden. Alleen met een groot aantal leden zijn wij in staat deze kostbare uitvoeringen ieder jaar, naast de interessante voordrachten, te geven.

V. D. HEIDE.

Afdeeling Bergen op Zoom.

De op 16 December gehouden ledenavond, waarin als spreker optrad de heer W. H. R. Oxenaar, voorzitter van de afdeeling Breda, is weer een avond geworden, waarop het bestuur met genoegen meent te mogen terugzien.

Een honderdtal belangstellenden volgde aandachtig de prettige causerie over „Een reis door Sumatra, Java en Bali", geïllustreerd door een zeer groot aantal mooie lichtbeelden.

Het luide applaus bij het slot zal den spreker hebben bewezen, hoezeer de aanwezigen over den avond voldaan waren.

6 Januari lezing met lichtbeelden over Suriname. Thalia, 8 uur nam. Spreker de heer Mr. Dr. P. van den Helm, oud-Gouvernements-Secretaris van die Kolonie. Onderwerp: „Algemeen overzicht van land en volk".

In de maand Februari zal het Javaansch gezelschap „Ardjoeno" een avond geven. De leiding daarvan zal berusten bij den heer L. D. Petit. secretaris der afdeeling Amsterdam.

De Secretaris.

Afdeeling Breda.

De aandacht zij gevestigd op eene zeer nuttige instelling door het Bestuur in het leven geroepen en wel „een Informatiebureau", adres: Wilhelminastraat 39, aldaar.

Afdeeling 's-Gravenhage.

Voor de afdeeling 's-Gravenhage van de Vereeniging „Oost en West" hield de heer Johan Koning in het Scala-theater, Wagenstraat alhier, Zaterdagmiddag, 21 December, een lezing over „Mooi Indië".

De voorzitter, de heer F. van Peski, heette de leden hartelijk welkom en zei verheugd te zijn over de groote belangstelling, waarvan de talrijke opkomst getuigde. Hij maakte het openingswoord kort, in verband met den korsten dag, waarmede deze lezing samenviel en ook om den spreker gelegenheid te geven spoedig aan het woord te komen. Hij wenschte allen leden een prettig Kerstfeest en een goed Oud- op Nieuwjaar toe, terwijl hij daarna den heer Koning bij het publiek inleidde.

Spreker begon met er aan te herinneren, dat Indië jaren achtereen zich nooit overmatig heeft kunnen verheugen over belangstelling uit het moederland. Den laatsten tijd is dit veel beter geworden, maar thans doet het verschijnsel zich voor, dat in hoofdzaak politieke belangstelling van ons land naar Indië uitgaat. Op zichzelf geeft dit natuurlijk reden tot tevredenheid, maar het eerst noodige wordt hiermede toch niet gebracht, dat is: liefde wekken in het hart van den Nederlander voor het overzeesche land en volk. Op de scholen wordt Indië nog steeds oppervlakkig behandeld; in de literatuur zijn weinig werken waarvan de lectuur dit „eerst noodige" brengen kan. Aan de koloniale politiek intusschen wil spreker dezen middag geen enkel woord wijden. Het doel van zijn voordracht is iets van de schoonheid van het tropische land te vertoonen, iets te vertellen van de wijze waarop men van die schoonheid genieten kan. Men hoort in Indië en ook in Holland door Indischgasten vaak „kankeren" over het land en over het leven in de tropen. Dat „kankeren" is geen specifiek tropisch verschijnsel. Wie in Holland niet leerde blij te hebben de plaats waar hij te werken heeft, kan nooit innerlijk voldaan zijn en de ware levensvreugde genieten.

Wie in Indië oog voor de schoonheid van 't land gekregen heeft, kan overal en iederen dag genieten en zich aldus de waarborgen voor een tevreden leven, voor de echte levensblijheid, verschaffen. Voor wie in deze richting streeft, is Indië een heerlijk en onuitputtelijk rijk land.

De verschillende verkeersmiddelen werden ook nog besproken en de verschillende wegennetten op Java en Noord-Sumatra. Bij het prachtige Tobameer, door wereldreizigers het mooiste plekje op aarde genoemd, stond spreker uitvoerig stil.

Bij tal van fraaie lichtbeelden, de meeste gemaakt naar speciale opnamen van de door spreker geschilderde gelukspleksjes in de „Garden of the East", vertelde de heer Koning met groote toewijding van al het mooie, dat hij in Indië had leeren waardeeren.

Na de pauze werden een viertal prachtfilms vertoond, waarvan wij nog enkele hoofdpunten aanstippen: een treinreis door den Preanger, tochten door den Tengger, Indisch stedenschoon, speciaal van Soerabaia, stierenrennen op Madoera en van Sumatra de schoonheid van de Oost- en Westkust. Deze films waren voor dezen middag welwillend afgestaan door den heer Willy Mullens, onzen bekenden film-operateur, die op de film de mooiste en interessantste plekjes van onze overzeesche gewesten heeft vastgelegd. Het woord van den spreker, enthousiast bewonderaar van Indië's natuurpracht,

had niet beter geïllustreerd kunnen worden dan door de films van Willy Mullens, die zich in al zijn tropenfilms over de natuur van Indië niet minder geestdriftig toont dan hij. Een bijzonder woord van dank past op deze plaats ook zeker den heer Willy Mullens.

De belangstelling was zeer groot; de groote zaal van Scala was nagenoeg geheel bezet.

Den Haag, 21 December 1929.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Afdeeling Nijmegen.

Ondanks het zeer ongunstige weder hadden velen gehoor gegeven aan de uitnoodiging van het bestuur dezer afdeeling om Zaterdagmiddag 14 Dec., tegenwoordig te zijn in het Olympia-theater, waar de heer L. D. Petit (secretaris van de Afdeeling Amsterdam) een lezing zou houden over „Het Koninkrijk Siam", welke lezing zou worden verduidelijkt door lichtbeelden en film.

Ingeleid door den voorzitter der afdeeling, den heer G. J. Burger, die van die gelegenheid gebruik maakte de niet-leden nog eens te wijzen op de voordeelen niet alleen, doch ook op het nuttige om lid te worden van de vereeniging „Oost en West", begon de heer Petit zijne causerie met eene uiteenzetting te geven van de beteekenis van het Koninkrijk Siam in het algemeen, doch in het bijzonder voor Nederland, waarmede Siam een druk handelsverkeer heeft.

Achtereenvolgens besprak de heer Petit de zeden, gewoonten en gebruiken van het volk, waarbij de godsdienstige plechtigheden meer uitvoerig werden naar voren gebracht. De verassching van den in 1926 overleden vorst, persoonlijk door spreker bijgewoond, verduidelijkt door schitterende lichtbeelden, gaf een goed idée van het daarbij gevolgde ceremonieel. Ook een olifantenjacht op een gevoelige plaat vastgelegd, gaf een goeden kijk, niet alleen op de vele zorgen aan zoo'n jacht verbonden, doch ook op de gevaren waaraan de deelnemers bloot stonden.

Een hartelijk woord van dank bracht de voorzitter, aan het slot van de voordracht, den heer Petit voor zijn op zoo aangename en vlotte wijze voorgedragen rede, welke woorden met een hartelijk applaus van de aanwezigen werden bevestigd. Wij hopen hem nog meermalen in ons midden te zien en willen dan ook niet nalaten den heer Petit, zoo noodig, bij de afdeelingen aan te bevelen, men kan verzekerd zijn van eenige uren van leerrijke ontspanning.

L. RöPCKE.

Mededeelingen.

Van het Hoofdbestuur.

VEREENIGING KARTINIFONDS.

Van deze Vereeniging, welke zich ten doel stelt de bevordering van het tot stand komen en in stand houden van eene of meer scholen in Ned.-Indië ten behoeve van meisjes, behoorende tot de Inlandsche bevolking, is het 16e jaarverslag — 1928 — verschenen.

Het verslag ligt voor belangstellenden op de leestafel onzer vereeniging.

Van de Redactie.

RADIOTELEFOONVERKEER MET INDIË.

Met ingang van 2 Januari a.s. wordt de minimum-tijd dat gesprekken in het telefoonverkeer met Indië tevoren aangevraagd moeten worden, ingekort. Aanvragen kunnen dan een willekeurig aantal werkdagen, voorafgaande aan den gewenschten spreekdag, worden ingediend en wel van 8 tot uiterlijk 22 uur. Op den spreekdag zelf kunnen aanvragen voor gewone gesprekken nog worden aangenomen van 8 uur tot den aanvang van den dienst en aanvragen voor dringende- en ijlgesprekken tot het einde van den dienst.

De aanvragers zullen er uiteraard rekening mede moeten houden, dat de opgeroepene in Indië gelegenheid moet hebben zich tijdig naar de spreekcel te begeven. Indien de opgeroepene niet tijdig kan worden gewaarschuwd, dan kan, indien de aanvrager dit wenscht, de aanvraag zonder kosten op den volgenden spreekdag worden overgebracht.

BERICHT.

Het wekelijksche „Literatuuroverzicht” kon door omstandigheden in dit nummer niet verschijnen.

CORRESPONDENTIE.

Secretaris afd. Breda. — Voor dit nummer bereikte uw verslag ons te laat. Wij moeten het dus aanhouden tot de volgende aflevering.

Nieuwe Ledenlijst van „Oost en West”

VOOR FIRMA'S, DIE DE EERSTDAAGS TE VERSCHIJNEN NIEUWE VOLLEDIGE LEDENLIJST DER VEREENIGING WENSCHEN TE ONTVANGEN, WORDT DE INGENAAIDE LIJST VERKRIJGBAAR GESTELD AD f 2.50 PER EXEMPLAAR, BIJ HET ALGEM. SECRET. DER VEREENIG., K. VOORHOUT 6, DEN HAAG

Van het Informatie-Bureau.

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

Dr. A. ten Bokkel Huinink, Hoogleeraar a. d. Geneesk. hoogeschool te Batavia, Dordrecht.
J. A. de Waard, Onderwijzer 2e kl. O.L.O., Alexanderkade 8 (II), Amsterdam.
H. Wigger Boelens, Gouv. arts b. d. D.V.G., Jul. van Stolberglaan 19, 's-Gravenhage.
W. van der Vlugt, Onderwijzer O.L.O., Columbusplein 12 (1), Amsterdam (W.)

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

A. H. Th. Knipscheer, Administr. 1e kl. b. d. S.S. en Tr., Keizersgracht 392, Amsterdam..
J. A. Sturm, Hoofd v. d. Openbare Ambachtsschool v. Inlanders te Pekalongan, Koninginneweg 63, A'dam.
P. Baretta, Ass.-resident van Boeton en Laiwoei, F Maelsonstraat 32, 's-Gravenhage.
Mej. Th. A. E. Kaulbach, Commies b. d. Pensioen e W. en W.-fondsen v. d. Ind. Burg. en Loc. ambtenaren, Cros-de-Cagnes, Pension „Insulinde” (Frankrijk).
F. D. L. Ridderhof, Adj.-hoofdcommissaris van Politie, Noorder Amstellaan 190, Amsterdam.
Mej. J. R. Thijssen, Onderwijzeres 3e kl. b. h. O.W.L.O. Noorder Amstellaan 190, Amsterdam.
Mr. J. M. F. Eskens, Landrechter te Medan, Leeuwriklaan 1, 's-Gravenhage.

MET PENSIOEN:

Ir. P. von Pritzelwitz der Horst, Chef van het Veiligheidstoezicht, W. de Zwijgerlaan 131, 's-Gravenhag
Mej. M. J. D. van Andel, Onderwijzeres 1e kl. O.E.L.O. Oostduinlaan 83, 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 18 tot 23 December.

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door:
Mevr. Dr. G. Bosscha-Massink, Utrecht, Hobbemastraat 6. f 5.	den heer J. J. MacKenzie te Utrecht.
Depot Politietroepen te Nieuwersluis. f 5. (Afdeeling Utrecht).	
Mr. Joh. J. de Vries, Zeist, Dalweg 18. f 5. (Afdeeling Utrecht)	Eigen aanmelding.
C. M. Hamaker Sr., Hilversum, Ceintuurbaan 7. f 5.	den heer A. Hoogesteger te Hilversum.
Mevr. C. Hamaker-van Haaften, Hilversum, Ceintuurbaan 7. f 5.	
Jac. D. Smout, Makelaar in Assurantiën, Passage, O. en W.-Indië, Bergen op Zoom, Villa „Aline”, Bredasche straat. f 5.	Afdeelingsbestuur van Bergen op Zoom.
Pater A. Witjes, Rector v. h. Juvenaat v. h. Heilig Hart. Bergen op Zoom, Antwerpsche weg. f 5.	
A. Buijsrogge, R. K. Geestelijke, Rector St. Antoniusgesticht, Bergen op Zoom, van Hasseltstraat. f 5.	
C. J. Oomen, Pastoor, Bergen op Zoom, Avenue Prinses Wilhelmina. f 5.	
A. A. J. Oomen, R. K. Geestelijke, Rector St. Catharinagesticht, Bergen op Zoom, Geweldigerstr. 3. f 5.	
A. A. van Eekelen, Pastoor, Bergen op Zoom, Oude Antwerpschebaan 64. f 5.	
C. A. Becht, Wijnhandelaar, Bergen op Zoom, Moerstraatsche baan 64A. f 5.	
L. J. de Rijke, Tandarts, Markt, Bergen op Zoom. f 5.	
J. C. C. Asselbergs, Directeur Waschinrichting, Bergen op Zoom, Moerstraatsche baan 54. f 5.	
F. J. C. A. van der Heijden, Assuradeur, Bergen op Z., Hoogstraat 7 f 5.	
G. Schultz, Kapitein Inf., Bergen op Zoom, Bredasche straat. f 5.	
Mevr. de wed. C. E. F. Penders-Soeten, Bergen op Z., Moeregrebstraat 12. f 5.	
Mevr. J. A. Lanz-Teersma, Nijmegen, Slichtenhorststraat 59. f 5	Penningmeester Afd. Nijmegen.
Dr. J. W. Stok, Den Haag, Stadhouderslaan 26. f 5 ...	Mevrouw M. T. Velsing te Den Haag.
W. van der Valk, Wassenaar, Zijllaan 12. f 5	den heer C. W. Pantekoek te Wassenaar.
A. Th. de Miranda, Notaris, Gravenstraat, Paramaribo. f 5.—.	den heer H. J. Wolff te Paramaribo.
A. M. Samson, Hoofdcommies ter Gouv.-Secretarie te Paramaribo. f 5.	
A. C. Thurkow, Districts--commissaris van Commewijne, Paramaribo. f 5.	
Ir. van Wouw te Paramaribo. f 5.	
Mr. A. J. G. Maclaine Pont, Hilversum, Bussumer Grintweg. f 5.	den heer A. Hoogesteger te Hilversum.
J. Pals, Hilversum, Gijsbrecht van Amstelstraat 45. f 5.	
H. van Genderen, Hilversum, Vaartweg 85. f 5.	
L. A. van Ameringen, Hilversum, Nassaulaan 19. f 5.	
J. G. Spaan, Hilversum, Mauritslaan 38. f 5.	
H. Gorter, 's-Graveland, Emmaweg 223. f 5.	
Dr. W. Grooters, Arts, Apeldoorn, Emmalaan 25. f 5.	Voorzitter Afd. Apeldoorn.
J. W. Vooren, Apeldoorn, 2de Beukenlaan 24. f 5.	

Afschrijvingen

Mej. A. L. M. de Bres, Rotterdam, Schietbaanlaan 22a.
G. C. Wijsman, Apeldoorn, 2de Beukenlaan 28.
K. Sanders, Gep. Indisch Onderwijzer, Heemstede, Westerhoutstr. 25.

Adresveranderingen

B. A. P. C. O'Ferrall, Den Haag, van: Juliana v. Stolberglaan 86, naar: Weimarstraat 26.
Ir. J. R. van Alphen, van: Den Haag, Snelliusstr. 53, naar: Weltevreden, Hoofdkantoor v. d. Prov. Waterstaat West-Java, Entrée Gondangdia.
Nederlandsch-Indisch Pers Archief, Weltevreden, van: Pegangsaän West 28, naar: Raden Salehlaan 6.
E. Tacoma, Ass.-Resident, Weltevreden, van: Van der Houtlaan 7, naar: Griseeweg 26.
G. J. Baden, Kapt. Inf., van: Padang-Padjang, naar: Padang.
Mej. W. Bousquet, Onderwijzeres, van: Djokdja, naar: Bandoeng.
M. A. Evers, Kapt. Inf., thans te Ambon.
P. K. de Klerk, Onderwijzer, thans te Blora.
Dr. M. von Kühlewein, Gouv. Arts 1ste klasse, thans te Ambon.
J. H. P. de L'Ecluse, Hoofd Belastingaccountantskantoor, thans te Soerabaja.
A. C. W. Lionarons, Dirigeerend Officier van Gezondheid 1ste klasse, thans te Padang.
D. J. P. Oranje, Controleur 1ste kl. B.B., thans te Singaradja (Bali).
P. Peperzak, Gezagvoerder Kon. Paketvaart Mij., thans te Soerabaja.
P. Reinking, Ass.-Resident, thans te Lho'Seumawé.
H. A. A. Sangster, Kantoorhoofd P.T.T., thans te Medan
J. K. H. Sax, Onderwijzer 1ste kl., thans te Solo.
Dr. R. Soeratman, Gouv. Veearts, thans te Kediri.
H. W. Stehouwer, Inspecteur van Arbeid, thans te Laboean Bilik.
G. H. H. van Thiel, Onderwijzer 1ste kl., thans te Tjiandjoer.
E. Werleman, Gedipl. Gezaghebber B.B., thans te Sintang.
A. J. van Wilgenburg, Controleur B.B., thans te Tebing Tinggi (S.O.K.)
J. J. Ph. Koppenol, Ass.-Resident, thans te Pasoeroean.